

Klaoda ar Prat

Mouez reier Plougastell

(Klaoda ar Prat (1875-1926) : mestr-skol kristen). (Va ali, ha ne vo ket sur a-walh hini an oll lennerien : d'am zoñj n'eus ket tu da adembann eur seurt leor. Iskiz a-walh an hini eo. Memez tra e vez merket gantañ pere 'oa mennoziou tud 'zo e Breiz-Izel en amzer-ze). (Lakaet am-eus ar skrid e doare-skriva Brud Nevez. Implijoud a ra Prat "pehini", "pere" evel ma veze greet en amzer-ze. P'am-eus gelllet em-eus lakaet "an hini" " ar re" en o flas. Faziou reiz an anoiou-kadarn ha faziou kememaduriou a oa ivez, a zo bet reizet).

KENTA LODENN

PLOUGASTELL - DAOULAZ

Edon e soñj pell 'zo da zastum en eul levr an oll varzonegou strinket euz va fluenn abaoe m'on en em lakaet da skriva e brezoneg.

Eul lodenn vraz anezo a zo bet kurunennet gand Kevredigez Bro-Vreiz ; lod all a zo bet moulet war *Groaz ar Vretoned* ; en diwez, eul lodennig a zo bet chomet em faperou.

Va harantez virvidig evid va bro-Vreiz hag he yez, eo he-deus va foulzet da zevel ar Barzonegou-mañ ; ar hed d'o gweled oh ober eur vad bennag d'am henvroiz, o sikour sevel *Spered ar Vro*, setu ar pezh am doug hirio da lezel o moulla evid ma 'z aint e-mesk an dud.

Dastum a ran va barzonegou, da genta, evid va flijadur va-unan ; va mignoned ivez koulskoude, me 'gred, a en em blijo oh o lenn. Nag a dud a zo e peb reñk, e peb stad, ha na zoñjont tamm ebed o-deus ar Vretoned eur spered kaer dispar da zevel ; eur spered ha n'en-deus netra da hoantaad d'ar sperejou all ! Me 'fell din komz euz spered on bro Breiz-Izel, da lared eo ar stagedigez ouz yez, feiz, kanaouennou, kiziou ha gwiskamant ar Vretoned koz, on tadou. Ya, hen lavared a ran gand kalz a hlahar, eun niver braz a Vretoned a ankounac'ha kement-se. O ! mar gellfen dre *Mouez Reier Plougastell* c'hweza karantez Vreiz e kalonou an dud morgousket-se, pegement e ven dihaouet euz ar boan am-beus kemeret.

Bennoz da Zoue ha d'ar Zent eüruz Patroned Breiz-Izel ! Eur Vreuriezh nevez ganet, ha koulskoude skeduz ha brudet a zo en em skignet dre or bro da hweza an tan e peb leh, da strilla yenienn sklasuz kement a dud paket o divreh ganto, hag harpet da zelled a be du e teu an avel, heb ma rafent an disterra van euz a netra !... C'hoant he-deus ivez ar Vreuriezh-se da zigeri o daoulagad da vuioh c'hoaz a re all, tud dall pud, ha na fell mui dezo komz yez o zadou koz ; a zo fae ganto komz e brezoneg, evel m'o-defe mez o tiskouez eh anavezont yez o bro. Kevredigez Bro-Vreiz he-deus a-vremañ douget kalz a frouez, ha fiziañs on-deus e tougo c'hoaz muioh en amzer-da-zond.

Skrivom, lennom, komzom ha kanom e brezoneg, yez meurbed benniget ar Gelted, digouez sakr deuet deom a-dreuz eun niver braz a gantvejou. Ma n'her greom ket, kredom ha kredom stard ne vefom ket didamall, hag ar re a deui war ol lerh o-devezo gwir da houlen diganeom peseurt implij - on-devezo greet euz yez o bro....

Seul-vui ma reer brezel d'or yez, seul-vui e tleom stourm o tiskouez muioh-mui a garantez eviti, ouz he homz, ouz he difenn dre or skridou galleg ha brezoneg, mard oh gouiezeg a-walh evid-se.

Ha bremañ, va levrig, kerz en hent, ha gra kalz a vad.

KLAODA.

KINNIG

Me 'fell din kana gand dudi
Meuleudi deoh, Gwerhez Vari ;
Euz eur penn d'ar penn all d'ar bed
Me 'garfe ho kweled karet.

Me 'ginnig deoh, Ô Mamm dener,
Va mouez ha va zelennig ker,
Grit ma kanin atao yez Vreiz,
Evid va bro ; evid va feiz.

War ar barzig dister Klaoda
Lezit ho pennoz da goueza,
M'em-beus ho karet, m'ho karo
Beteg an eur euz va maro.

O Rouanez vad Vreiz-Izel,
Roit d'ho Pretoned ho skoazell,
Ma kendalhint oll kaloneg
Da stourm evid o brezoneg.

Va levr a ginnigan ivez d'am mignon Abherve d'an hini¹ on kalz dleour ; d'an oll Varzed, a garan evel va breudeur ; d'am herent ha da oll dud ar mêziou, e-touez ar re² e lakaan dreist peb tra tud vad parrez Plougastell-Daoulaz, a blijjo ganto e lenn, ha d'ar re³ e raio eur vad bennag, flziañs em-eus.

KLAODA.

MOUEZ REIER PLOUGASTELL

---

¹ d'an hini : da behini er skrid orin.

² ar re : pere er skrid orin.

³ d'ar re : da bere e skrid orin

Kenta lodenn

PLOUGASTELL-DAOULAZ

REIER PLOUGASTELL

D'an A. ILIOU, Person *Plougastell*.

Piou n'en-deus en eur dremen e-keñver Plougastell
War beg douar ar vro-ze, gwechou taolet eur zell,
Evid gweled ar herreg, peulvaned greet gand mein,
Savet ganto en neñvou linenn rouzet o hein ?
Kemeret 'vent 'vid lehiou armet d'en em zifenn
Ouz eonnennerien ar mor, a stleje an anken...
Ar reier-mañ p'o gwelan a ra din-me soñjal
E brezeliou Breiz-Izel ouz ar Zaozon gwechall.
Diwarnezo marteze 'z eus bet Plougastelliz
O stourm 'eneb an estren 'vid mired o frankiz.
O ! nag int reñket braoig war ribl ster Landerne
Gand eun dorn oll-hallouduz, dorn nerzuz on Doue !
Me 'wel reier ar Mêziou, larkoh Roh-Nivelenn,
Roh-an-Impalaerez, ivez Roh-Kerezenn.
Ar pezh 'zo bet lavaret, gwechall a Vreiz-Izel,
A hell beza lavaret, me gred, a Blougastell :
    Breiz-Izel, na kaerra bro !
    Koad en he hreiz, mor en he zro !
Peb bro he-deus he madou, traou ha traou all kaerroh,
Nikun, an oll am hredo, n'he-deus reier koantoh...
O ! diou roh wenn va hêrig, ô reier Kerzadiou,
Ho kwelet 'm-eus nousped gwech em haerra bloaveziou ;
O tiwall va bandenn zaout war yeot ho letonenn
M'em-beus gand va mignoned greet meur a abadenn.
C'hwi 'gemere ho lodenn en on flijaduriou,
Hag a responte skiltruz d'on oll hoar zadennou.
Gwaskedet en ho kostou, al labousedigou
A ree eun trouz dudiuz oh ober o neizou.
Ma tigoueze deom moned el lehiou-ze riskluz
Prestig e veze klevet kriadennoù doaniuz.
En ho kerhenn ni bigne pa 'z oa tomm an amzer,
Evid gweled an neizou ha gweled ar pellder.
Abredig en o faoutou al labousedigou

A gane, a ziskane mil gwech o houblajou ;
 Or halon el levenez, ni a ree evelto,
 Or mouez veze kaset pell braz gand an hekleo.
 Na kaer e vez d'an hañvou reier braz Kerzadiou
 Goloet oll a hlazvez, a vrug, a vokedou !
 Plijaduruz eo gweled ar gwesped, ar gwenan,
 O voned d'ar bokedou, o hleved o richan !
 War gerreg braz Plougastell e kaver ar bleun aour,
 Boket hirbad Breiz-Izel, boket liorz ar paour ;
 Al lann melen, ar balan, ar brug ruz a ziwan
 War gerreg braz Plougastell anezo o-unan.
 Da zeiz ar pardon brudet e Sant Yann Plougastell
 Koz ha yaouank Kerzadiou a red war an uhel,
 Beteg kern Roh-ar-Mêziou evid gweled ar ster
 Goloet oll a vagou o vond war-zu ar gêr.
 Ped gwech em-eus evet war gerreg ar Mêziou
 Êr yahuz ar ster goant a walh mein on aochou !
 Diwar Roh-Niveleenn an dudiusa sell
 War Vrest ha war ar porz, war barrez Plougastell !
 Eno an den a zo 'vel pa larfen mezo,
 Ker kaer e kaver peb tra er pellder tro-war-dro ;
 Hag hep goulenn perag e galon, e spered,
 Evel an alhweder a lez an traou krouet,
 Evid pignad uhel, en neñv, da gaoud Doue
 En-deus greet ker brao ar bed evid e vugale !
 Livirit deom, ô reier, ha n'oh ket bet laket
 War-dro parrez Plougastell, evel eur gouriz kaled,
 Evid mired 'touez an dud kiziou ha feiz gwechall
 Eneb tud fall ar hêriou ha gwaskerien Vro-Hall ?
 C'hwi, reier, hoh-eus gwelet war zouar Plougastell
 N'ouzoh dare ped remzi o vond a-ziwar wel ;
 Livirit deom-ni eta hag heñvel 'om hirio
 Ouz ar Blougastelliz koz, pell braz a zo maro.
 A ! reier, livirit c'hoaz hag ar Blougastelliz
 En amzeriou tremenet a yoa ker kreñv o feiz ;
 Ha gwelet vezent neuze war gorrvou o roched
 O vond pell da bardona, 'giz gwir belerined ?
 Ha douget ez oa gwechall doujañs 'vid ar bleo gwenn
 Evel ma'z eus hirio en on tiez kristen ?
 A ! mirit, Plougastelliz, ho kiziou enoruz,
 Mirit ho prageier gwenn, hag ho ponedou ruz,
 Ho chupennou, glaz an neñv, dillad an amzer goz,
 Bet douget gand ho tudou pell 'zo er baradoz.
 Mirit ho feiz virvidig meulet e Breiz-Izel,
 Ha mirit ho prezoneg evel eun dra zantel.

E-giz ho reier kaled, ho parrez benniget
A jomo sonn en he sav, eüruz hag enoret,
Pa vo kalz all marteze kouezet izel, siwaz !
Dre m'o-devo kemeret kiziou ar hêriou braz !...

II

PARREZ PLOUGASTELL

D'an A. GALL, *Person Fouenn.*

Plougastell abaoe pell 'zo
Eo gwella parrez tro-war-dro ;
N'eus enni nemed tud a feiz,
A gar o Doue hag o Breiz.

Da zul, da houel, en oferenn,
Aliez er gousperou zoken,
E vezont en iliz bodet
En-dro d'o beleien garet.

Na kaer eo ar Blougastelliz
Pa 'z eont bep bloaz da Lourd gand feiz,
Da bedi 'harz treid ar menez,
Da eva euz dour ar Werhez !

Na kaer eo ar Blougastelliz
Pa 'z eont d'ar pardonioù gand feiz,
Da weled sent o chapelioù,
Gand o dillad a bep seurt liou !

N'eus nemed an divroidi
Hag a rafe droug braz enni ;
Ar re-mañ, siwaz, aliez
A ro ar skwer fall er barrez.

O ! Plougastell, bro ar sivi,
E doujañs Doue ra jomi,
Gand da feiz kreñv ha kaloneg,
o komz bepred ar brezoneg !

Mir ivez ar hizioù santel
Sanket ken don e Breiz-Izel,
Ha roet deom evel eun degouez
Gand on tadou leun a furnez.

III

VA FASK KENTA E PLOUGASTELL

D'am mignon, an Abad VIGOUROUX, beleg e Montroulez

En deiz a-raog, va moereb vad
Abred am hasas da gouskad,
Gand aon n'am-bije 'n eur hoari
Saotret va ene o pehi.

Divunet pell a-barz an deiz,
Va halon a lamme em hreiz.
Gand hast da voned d'am Zalver
Am gortoze war an aoter.

Teod lemm an den ne hell lared,
Pluenn ebed n'he-deus skrivet
Mezventi dudiuz an ene
Deuet da veza ti e Zoue.

Devez eüruz e peb doare.
Sklêrraet gand an heol a bare ;
Iliz Sant Pèr a yoa gwisket
Gand bleun en derhent kutuillet.

Em spered e chomo bepred
Ar houn euz an deiz benniget
Ma resevis d'ar wech kenta
Jezuz, ar mignon tenerra.

O devez kaer va Fask kenta,
Hep hini heñvel er bed-ma'
Evidon c'hwi oe luhedenn
An deiz a bado da viken.

Tridal a ra gand levenez
Va halon pa daolan evez
E prosesion ar Feunteun-Wenn,
En deiz-se skeduz ha laouen.

Tregerni a ree ar parkeier,
An hentchou don, ar prajeier,
Gand mouez nerzuz ar vugale,

O kana meuleudi Doue.

E chapelig or Mamm Mari,
Savet gand on tud koz dezi,
Ni 'douas chom atao fidel
D'or Zalver ha d'e Vamm zantel.

Na traou ar bed, nag an amzer,
Daoust dezo da veza pounner,
N'hellint euz va spered tenna
Soñj dudiuz va Fask kenta.

IV

KERZADIOU HA PLOUGASTELL

D'am mignon Constant KERVERN

O ! Kerzadiou azezet brao
Etre krehennou ker koantig,
E-touez ar helvez hag ar skao,
Dit va harantez virvidig.

Pa zoñjan en amzer eüruz
Hag am-eus ennout tremenet
E teu din huñvreou dudiuz
A ra d'am halonig lammed.

Gweled 'ran hirio 'giz neuze
An ti koz toet gand plouz gwenn ;
Eno va moereb a veve
Gand he nizig Klaoda hebken.

Va galled e vije gwelet,
Ar skol echu, dre ar hoajou,
O lammed a-dreuz hag a-hed,
O kas d'an hekleo forz soniou.

Me a gare meurbed d'ar yaou
Bale e-touez ar sivi ruz,
Dindan ar gwez braz avalou,
En draonienn, tost d'ar ster drouzuz.

Koulskoude 'plije din muioh

Mond beteg kerreg ar Mêziou ;
Eno, savet war gern eur roh,
Va-unan, me ree kalz soñjou....

E-harz va zreid me wele 'r mor,
Stèr Landerne oll goloet
Gand bagou Leoniz a Gerhor
O pesketa gand ar roued.

War-zu Brest pa vezen troet,
Savet uhel war he iliz
Tour braz Sant Martin benniget
A ree din koun euz a Zant-Loiz.

O ! koun meurbed c'hweg d'am ene,
C'hwi 'zo levez va spered ;
En iliz-se, eun deiz a oe
Er mên-font on bet kristennet.

Ilizig koant ar Feunteun-Wenn,
Test a feiz kreñv on tadou koz,
Am gwele aliez o houlenn
Digand Mamm Jezuz he bennoz.

Doue roas din em yaouankiz
Mignoned euz ar re wella.
O ! bloaveziou evel eun deiz,
Penaos e hallfen ho prena ?

Vigouroux, Constant, tud feal,
Ha n'ankounac'hain morse !
Ra vevim er bed didamall
Ma vim unanet e Doue !...

Pa zegoueze vakañs ar skol,
Nag a zerveziou evuruz,
Er parkeier, 'barz en disheol
Gand va levriou dizenouüz !..,

Tremenet 'm-eus er gêrig-se
Eun darn vad euz va yaouankiz ;
Ha pa'm galvas mouez Doue,
O pellaad daelou a skuillis....

Pa zistroan da Gerzadiou,

Eur wechig an amzer hebken,
E tegouez din goulenn kelou
Euz tud ha na welin mui ken....

Siwaz ! an Ankou didruez
A sko, a sko da beb mare...
Va moereb n'eo mui e buhez
Kalz mignoned maro ivez !

V

MARO FRAÑSEZ E PLOUGASTELL

Marteze, Breiziz, e kredit
Ez oa Frañseza eur briñsez ;
Va mignoned, fazia 'rit,
Rag n'oa nemed eur gouëriadez.

Kement he-deveus va haret,
Ar voereb ker, en he buhez
M'eo diêz din hel lavared :
Setu gwerz va zristidigez :

Sonit, kleier, sonit a-fo ;
Sonit, kleier, sonit kreñvoh ;
Va moereb vad a zo maro !
Sonit, kleier ar hañv tristoh....

D'an dri warn-ugent a gerzu,
Er bloaz naonteg kant 'med unan,
He ene, dreist ar houmoul du
A yeas david Mestr ar bed-mañ.

E gwered Plougastell brema',
Kuzet, en eur hornig distro,
E kavfoh he bez, ar paourra,
E disheol eur wezenn dero.

Ho-pet, tremener, karante'
Da lared eun *De profundis*
Evid ar vaouez 'zo aze,
Hag a zavo skeduz eun deiz.

Kanit, laboused, kanit 'ta,
Kanit gand ho kaerra mouez ;

Livirit : « Kousket eo houma'
O hortoz ar varnedigez... »

Diwanit stank, bokedou koant,
War bez va moereb Frañseza ;
Savit, bleugnit, hervez va hoant,
Gand ho liou kaer, ho c'hwez gwella.

Ho karantez pa edoh beo,
Moereb, a yoa evidon-me ;
Hirio, siwaz ! pa'z oh maro,
Ha c'hwi am ankounac'hafe ?

Koulskoude 'vel m'eo ken diêz
Degouezoud en neñvou war-eon⁴,
Me bedo 'vidoh aliez
Ar Werhez, Mamm an oll Anaon.

VI

KALVAR PLOUGASTELL-DAOULAZ

D'am mignoned L. ha P. CARRET.

O ! c'hwi, Plougastelliz eüruz,
Leh hoh-eus da veza lorhuz,
P'hoh-eus en ho parrez dispar
Eun dra gaer evel ho kalvar !

Ar halvar-mañ a oe savet
Tri-hant vloaz a zo tremenet,
Dre bromesa 'pad ar vosenn,
Pa oe selaouet ar bedenn.

Hervez a lavar kalz a dud
Kalvar Plougastell 'n-deus ar vrud
Da veza euz ar re gaerra
A heller gweled er vro-ma'.

Kalvar dudiuz Plougastell
A 'zo eun testeni uhel
Euz a feiz kreñv on tadou koz,
Eüruz pell 'zo er Baradoz.

---

⁴ war-eon : war-eeun.

A beb amzer Plougastelliz
P'o-deus bet da ziskouez o feiz
Ouz aour na poan n'o-deus sellet,
Ouz o harantez n' laran ket.

Gwechall ar halvar a gaved
O tegouezoud 'barz er vered ;
Hogen, hirio ar re varo
Pellohig 'zo 'n eul leh distro.

Kroaz koz Or Zalver koulskoude
E Plougastell a vez bemdez
Enoret, pedet ha meulet
Gand kalz tud a deu d'he gweled.

Din-me ez eus bet lavaret
Eo bet ar halvar marhatet
Gand divroidi binvidig
A Vro-Zaoz, me gred, ginidig.

Dezo diohtu 'oe respontet :
« Ar Halvar deoh ne werzfom ket.
Goude ma paefeh deom e bouez
En aour hag en arhant nevez.

Gwir donezon euz on tadou
Ar gwella eo euz or madou ;
Kentoh eged e zilezel
'Karfem ivez kerkoulz mervel. »

Na furra respont ! a dra-zur,
Hag a ra d'an oll plijadur.
Plougastelliz, dalhit pell braz
Ho karantez evid ar Groaz.

A-benn nebeud, e kalz lehiou
C'hwi 'welo diskar ar hroaziou ;
Beza 'zo gwad Breizad en ho kreiz,
Mirit ho re, Plougastelliz.

Na kaer eo da houel an Oll-Zent,
Pa zon ar hleier o han sklent⁵,

---

⁵ sklent : skilIntin.

Mond d'ober tro ar halvar koz,
O houlenñ d'an⁶ Anaon repoz !

An dud hag an amzer zoken
Er bed-mañ prim braz a dremen ;
Nemedoh, Kroaz sakr va Zalver,
A jom bepred en uhelder.

Ped remzi ho-peus-hu gwelet
War zouar Plougastell tremenet.
C'hwi, va Jezuz, war ar Halvar,
A-dra-zur, c'hwi hebken her goar !

Teñzor talvouduz or parrez,
Evidoh eo or harantez,
Keit ha ma chomfoh en or hreiz
Ni vo bepred stag ouz or feiz.

O va Jezuz, war ar Halvar,
Selaou ho kenteliou ni 'gar ;
C'hwi eo on nerz, or sklêrijenn
Pa deu warnom barrou anken.

Eil lodenn

OR MAMM-VRO VREIZ-IZEL

ME 'GAR VA BREIZ-IZEL

D'an Aot. LOTH, dean Skol-Veur Roazon.

Me 'gar va Breiz-Izel ! va mamm vad, va bro goz,
He-deus e peb amzer kaset d'ar Baradoz
Bugale galoneg, rouaned, sujidi,
Barzed, meneh, gwragez, hag a garie pedi !

Me 'gar va Breiz-Izel ! Mamm-Vro Marzin, Lez Breiz,
Arzur, Gwesklin, Gradlon, ha re all c'hoaz a-leiz,
Marheien, tud a vor, a reas enor d'o bro,
Ouz he difenn bepred beteg pred o maro...

---

⁶ d'an (fazi) : digand.

Me 'gar va Breiz-Izel ! gand he ilizou koz,
Kouentchou santelleet gand pedenn deiz ha noz
Kroaziou dantellezet, touriou uhel savet,
Mein-hir ha taoliou-mên, enni dre-oll hadet !

Me 'gar va Breiz-Izel ! kelhet brao gand ar mor,
Goloet a vagou, o goueliou gwenn digor ;
Me 'gar he frajeier, krehennou ha koajou,
Gand o mesaerien o kana forz soniou !...

Me 'gar va Breiz-Izel ! o vriatal ar groaz,
Oh he sanko bemdez war ribl an hentchou braz,
Me 'gar va Breiz-Izel ! o tifenn madou sakr,
Beteg ar gwad zoken, eneb an dud fallagr.

Me 'gar va Breiz-Izel ! evel eur berlezenn
O lintra, skeduz braz, dirag dremm an estren ;
Galloud a reer gweled e pevar horn ar bed
Poblou a bez 'n o zav, ouz va Breiz o selled...

Me 'gar va Breiz-Izel ! me 'gar va henvroiz,
A zalh d'o brezoneg, 'vel ma talhont d'o feiz ;
Me 'gar an dud dispont en em gann er brezel
Brezel garo meurbed d'on oll gizioù santel !

Me gar va Breiz-Izel ! me he haro atao !
Va halon eviti da viken a lammo ;
Beteg pred va maro, kaloneg me 'gerzo
War roudou va zud koz... Breiz-Izel ra vevo !...

II

BREIZAD BEPRED !

D'am mignon AL LOUET, *Mestr-Skol.*

War don : An Hini goz.

Diskan.
Va halon 'zo
Gand va bro,
Ha bepred e vezo !

Hag ez afen da benn ar bed
Gand Breiz, va halon 'vo bepred.

An heol, gwir eo, a wel broiou
E leh 'z eus muih a vadou.

E Pariz traou brao a weler,
En e skoliou kalz a zesker ;

'Mesk ar Zaozon on bet ivez ;
Ni 'zo paour dirag ar re-ze.

En oll lehiou forz pegen kaer,
Va spered a nije d'ar gêr.

Beteg Rom zoken ez on bet,
Ha Breiz n'em-beus ankounac'haet.

Va daoulagad 'glaske al lann,
Ar parkeier leun a valan.

Ne welen mui ar haer bragou
O-deus miret deom on tadou.

Ne gleven ken nemed galleg,
Ha tamm ebed a vrezonég.

Na gleven mui ar marvaillou
A lar deom e Breiz or mammou.

Va halon a lamme em hreiz
Gand hast da zistrei da vro Breiz.

E Breiz bremañ me a jomo
Beteg an deiz euz va maro.

Felloud ra din e Breiz-lzel
Beva gwir Vreizad ha mervel.

Ha beteg penn me labouro
Evid va Breiz, evid va bro.

M'am-bezo gand ar Galloudeg
Gopr an dud vad ha kaloneg.

III

HIRVOUDOU HA PEDENN

D'ar barz Taldir

Va halonig ennon a zo oll ankeniet,
Pa welan Breiz-Izel, va bro muia-karet.
Gwallgaset gand tud fall, enebourien peb mad...
O Doue, pebez kalonad !

Hag e klaskont taga gand kalz hardiziegez,
Pez 'zo gwella e Breiz : He hiziou hag he yez,
Evid mougâ eñsoh feiz kreñv an Arvoriad...
O Doue, pebez kalonad !

O gweled a reer stank dre hentchou Breiz-Izel,
O hoapaad ar Vreiziz, o hredennou santel,
O teuler dismegañs war gement a zo mad...
O Doue ! pebez kalonad !

Gwazed kreñv mêziou Breiz, leun-bar ho kwazied
Euz gwad yah on tadou, ar Vreiziz ken brudet,
Pegeid c'hoaz e chomo serret ho taoulagad !
O Doue, pebez kalonad !

Arzur, Marzin, Lez-Breiz, savit euz ho peziou !
Embannit ar brezel⁷, Bretoned a-strollou
A ziredo gand pres, a stourmo evid mad !
O Doue, klevit va mennad !

Kement a hoantaom : frankiz ha lealded
A lammer tamm-ha-tamm digand ar Vretoned ;
Enebon, kenvroiz, unanet er stourmad.
O Doue, klevit va mennad !

O va Zalver Jezuz, Doue ar Vretoned,
Pegeid ouzom eta vefoh-hu kounnaret ?
Roit ar peoh, ni ho ped, c'hwi hag a zo ker mad !
O Doue, klevit va mennad !

Itron santez Anna, mamm-goz ar Vretoned,

---

⁷ Brezel en hini ne dleer kaoud evid armou nemed ar gomz hag ar bluenn. (Notenn gand Prat).

Dalhit en on touez ar ouenn euz ar Varzed ;
Grit m'o gwelime bemdez muioh-mui o stankaad.
O Doue, klevit va mennad !

IV

NETRA NE DALV VA BREIZ !

D'ar Barz Erw. BERTHOU, Alhweder Treger.

Ha bez' ez eus eur vro 'giz Breiz-lzel,
Diazezet gand kalz a dud santel ?
Ar hantvejou, 'vel bandennou brini,
Heb he diskar, o-deus nijet dreizi.

Klaskit eul leh heñvel ouz Breiz-lzel,
En hini 'chom, en despet d'an avel,
Kredennou sakr oberourien or bro,
Korvigellet ouz gwrizioù an dero !

Ha bez' ez eus eur vro 'giz Breiz-lzel.
E leh ma kan ar barz a vouez uhel,
Gand an delenn, evel an drouiz koz,
Koulz hag en neñv êlez ar baradoz ?

Ha bez' ez eus, ouspenn e Breiz-lzel,
Eur yez ken koz, ker kaer ha ken santel,
Gand ar Gelted komzet daou vil vloaz 'zo,
Hag enoret ganeom-ni c'hoaz hirio ?

Ar Hallaoued, siwaz ! gwir a laran,
D'ar brezoneg a ra brezel bremañ,
Hogen, Breiziz, Doue a-du ganeom,
Ouz ar gwasker, kaloneg enebom !

Nann, a-dra-zur, n'eo ket eun den marveg⁸
A ziskaro e Breiz ar brezoneg
Eur boblad tud n'hell beza dispennet
P'eo ar memrou etrezo unanet....

Ha bez' ez eus eur vro 'vel Breiz-lzel,

---

⁸ marveg : o vond d'avervel.

Leh ma kaver labour kaer ar gizell,
E peb parrez war vein an ilizou,
Er berejou, war galz a galvariou ?

Ha bez' ez eus eur vro 'vel Breiz-Izel,
'Roas buhez da gant den a vrezel,
Brudet evel Lez-Breiz ha Richemon,
Gwesklin, Arzur, Pontkalleg ha Klison ?

En da istor, O ! va bro Breiz-Izel,
Me gav barzed evel ma 'z oa
Luzel, Brizeug, Ar Skourr, ar fablenner Milin,
Heb ankounaad, en amzer goz, Marzin.

Ha komz a rin euz a zent Breiz-Izel,
Hag a skignas sklêrder an Aviel
Dre ar vro-mañ, en deñvalijenn c'hoaz,
O planta don war bep torgenn ar groaz ?...

Netra ne dalv, ha netra ne dalvo,
Va Breiz-Izel, va Mamm garet, va bro !
Va harantez, beteg eur va maro,
Heb ehana da veuli me garo !

V

BREIZ, BREZONEG HA FEIZ

D'an Dokotor PIQUENARD, "Ar Barz Melen

Beza zo tri ger kaer, c'hweg meurbed d'ar spered,
Hag a ra d'ar galon tridal gand eürusted,
P'am-eus o lavared e santan evel mel,
Seblantoud a ra din kleved kana eun êl.

*Breiz, brezoneg ha Feiz, Treinded ar gwir Vreizad,
E Gredo, e armou da vare ar stourmad ;
Setu, hep fazia, nerz meulet or gouenn goz,
Beteg eur pennad 'zo m'eo deuet warnom an noz.*

*Breiz-Izel eo ar Vamm. - O ! pebez Mamm dener !
Pegement eo bet mad bepred en or heñver !
Gwelom an degoueziou he-deus lezet ganeom,
Hag oll bennoz dezi a-bouez or penn 'kanom.*

Or Mamm 'deus bugale : ar Brezoneg, ar Feiz,
Koz braz int evelti, koz braz hirio an deiz.
Tud 'zo a en em blij oh o lared maro...
Fazi, va zudigou !... Beo int... Int a vevo !...

Doue a zo ganeom. Penaoz keid amzer 'zo,
E chom ar brezoneg buhezeg 'vel ma 'z eo ?
Keid, pa daolom eur zell war gartennou ar bed,
Nag a yezou maro, pe gand re all mesket !...

Gwir eo, eur brezel kriz warnom 'zo dirollet,
Dond a ra euz Bro-Hall eun avel penfollet,
Ouz or yez venniget ar Gall 'zo e kounnar...
A ! mar gallje d'an traoñ ar brezoneg diskar !...

Nann, nann, fazia 'rit, va hredit, tud dizakr ;
Setu eun arme greñv en-dro d'or madou sakr !
Ar Vreiziz 'zo kaled evel mein an aochou,
Evel ar gwez dero ker stank en or hoajou.

Kleved ran lavared, - hag her hredi a ran,
« Ar Feiz a zo laosket ! » - Sklêr eo da beb unan.
An deñved 'zo taget gand bleizi gouez naoneg ;
Peleh ema 'r penn kaoz ? e peleh an abeg ?

Teir eienenn, me gred, da gement-se a zo,
Heb aon, hep kasoni, amañ m'o diskuillo ;
Evid or Mamm-Vro Vreiz, mantrusa gwalinier !
A sko ken dizamant warni e peb amzer.

Ar politik direiz, evel eul loen gouez,
En-deus pellaet ar peoh, - lazet an unvaniez ;
Eur gasoni hwero e skoliou on amzer ;
Eneb ar brezoneg, er bugel a hwezer.

Ha komz a rin ouspenn euz a gizioù ar Gall ;
A hounid or mêzioù heñvel ouz eun tangwall ?
Bragou braz ha chupenn a vez greet fae warno,
Koefou evel e kêr a ranker kaoud hirio !...

Pep hini 'oar ervad ar brezoneg, ar Feiz,
A beb amzer a zo Breur ha C'hoar en or Breiz ;

Dre-ze taga unan a zo skei war eben⁹ ;
N'int ket hep her gouzoud, on oll enebourien.

Ha gwelit goude-ze penaoz e savarer :
Kouëriaded, bet er skol eur pennadig amzer,
War dachenn ar marhad a zraill tammou galleg,
Mez o-defe diskouez e ouzont brezoneg.

Trehet war gement-se 'teuer a-nebeudou
Da zilezel ar Feiz, feiz nerzuz on tadou ;
Setu eno, Breiziz, setu ar spered gall,
Setu petra 'vefom, ma ne garom diwall.

O ! va henvroiz ker, diwallom da rei dorn
D'an enebour da skei kreñvoh war an askorn ;
Ouz yez koz ar Gelted, stagom 'ta muioh-mui,
D'ar brezoneg enor ! Pep hini en e di !...

TREDE LODENN

YEZ VREIZ-IZEL

I

AR BREZONEG

(Priz kenta e Kenskrievadeg Gwengamp, 1900)
D'am Skolêrien.

O ! brezoneg, va yez, O ! yez meurbed karet¹⁰,
Eet ken don em halon, ha ken stard em spered,
E peleh e kavin komzou a-walh c'hweg¹¹
Evid ho meuli, Brezoneg !

Eur yez a zo labour tenn ha paduz eur ouenn,
Oll o-deus kalz poaniet d'he ober da viken ;
Bez' ez eo a eur bobl eur gwir grouidigez,
Greet ouz he henvelidigez.

Bez' ez eo al leor beo en hini¹² 'deus lakeet

---

⁹ eben : fazi: Red e vefe bet skriva "egile".

¹⁰ meurbed karet : karet-meurbed.

¹¹ a-walh c'hweg : c'hweg a-walh.

Istor he soñj skrivet ha d'he lignez fiziet,
Eur ster vraz vurzuduz hag a-dreuz an oajou
Evid mond beteg on tadou.

Eur yez eo leh santel en hini¹³ 'n em gaver,
Ma pokom, teneret, gand ene on zud ker,
A 'zo maro, brudet, bremañ 'z eus pell amzer,
Hag a vev dre o yez ken kaer !

Pebez dudi soñjal : « Va zadou koz gwechall,
Amañ, war douar Breiz, disparti diouz Bro-Hall,
A gomze 'r brezoneg evel m'her gran hirio,
E garie, e veule atao ! ».

Den ebed en or Breiz na dle, hep beza mezuz,
Dianaoud eo or yez eul lodenn dalvouduz ;
Ha siwaz ! pa varvo peb Breizad, e kollo
Kaerra pinvidigez e vro.

Gouzoud a reer dre-oll, brezoneg hag ar Feiz
A beb amzer a zo Breur ha C'hoar en or Breiz !
Ker gwir eo kement-mañ ma na weler eun den
A garfe unan heb eben.

Eur brezel kriz meurbed a reer d'ar brezoneg,
Disprizet, gwall-gaset eo gand tud diaouleg ;
O veza n'hellont ket diwrizienna ar Feiz,
A glask laza yez koz or Breiz.

Tud diskiant ma 'z int, laret 'deus etrezo :
Taolom an dismegañs, taolom gwel ar maro
War ar brezoneg-se a garont 'vel o Feiz,
Euz an oll galon 'zo 'n o hreiz.

Pa vim en em gavet da ober dilezel
Yez koz ar Vretoned, neuze gand an avel,
Ni 'welo o feiz kreñv 'vond kuit a-nebeudou,
Evel kiziou mad o zadou !...

Setu aze, Breiziz, o zoñj, o hoantegez ;
Ha felloud 'rafe deoh, dre ho leziregez,
Rei skoazell d'an dud fall, trei kein d'ho Prezoneg,

---

¹² "e pini" er skrid orin.

¹³ en hini : e pini er skrid-orin.

War zigarez deski 'r galleg ?

En ho sav, Bretoned, Breiziz pennoù kaled !
Larom a-bouez or penn : « Ar brezoneg, bevet !
Ni e gomzo bepred beteg eur or maro...
Bevet ar brezoneg atao !... »

O ya, dalhom d'or yez, evel d'or mell penn-baz.
Ra zeuy ar vistri-skol, dreist peb tra war ar mêz,
Da zeski d'ar baotred, d'ar merhed, ar galleg,
Mez bepred dre ar brezoneg.

Alo, bugale Vreiz, hag a zo desket mad,
Er hêriou, en dachenn, er foar hag er marhad,
Na ruziit ket a vez o komz ar brezoneg,
Diskouezit ez oh kaloneg !

Dalhit soñj mad atao ez eo ar brezoneg
Eur yez evel eun all, eun teñzor talvoudeg,
Deuet a-dreuz kantvejou, roet deom gand on tadou,
'Vel ar haerra euz o madou !

II

BLEUN NEVEZ

D'am mignon K. GOURVEZ.

War an douar enor, bennoz,
Peoh peurbaduz er baradoz,
D'ar re n'espernont ket o foan
Evid sevel yez ar vro-mañ.

N'hellit ket nah, e Breiz-Izel,
Ar brezoneg, gand ar brezel,
A zeblante tohor meurbed,
Ha prest da veza sebeliet.

Setu abaoe bloaveziou
Tud a galon, a-vandennou,
Diwanet e peb korn a Vreiz,
O stourrn ouz amzer ha tud kriz.

Dre hras Doue o labourou
A zoug deliou koant ha bleuniou ;
Ar brezoneg a zo karet,
Kanet, meulet ha kalz skrivet...

***

III

AR BREZONEG ATAO !

D'an A. MOUÉLIC, Mestr-skol.

Breiziz 'zo bet a-viskoaz gwazed pront ha nerzuz,
Ha pa redont d'an emgann int peulvaned spontuz;
Outo netra n'hell herzel, treh a rankont beza :
O feiz, o hardiziegez a ra d'an oll krena.

Breiziz a zalh d'o gizioù gand eun doujañs meuluz ;
Mond a reont d'ar pardonioù ha d'ar foarioù trouzuz,
D'an eureujoù, d'ar festoù, ouz son ar binoù ;
O dillajoù a viron, o yez, hag o gwerzioù.

Eun arouez a ziskouez kaleter ar Breizad,
Ha pegement eo nerzuz ar ouenn en he Broad :
Ar brezoneg 'zo karet, hirio evel gwechall,
A zo komzet en despet da gasoni tud dall.

Alo, harzit ho kwallh, O ! tud diskiantet,
Ar gounid n'ho-po morse ; Breiziz ne nahint ket,
Ne nahint ket o zadou, nag o gizioù santel ;
Ar brezoneg 'vo komzet; d'or bro ni vo fidel.

O santez Anna Wened,
Mamm-goz ar Vretoned,
M'ho ped, mirit Breiz-Izel,
Warni taolit eur zell.
Dalhit stard en on touez
D'or yez gwir garantez,
Ma karim bro ha Doue
E-pad on oll vuhe'.

***

IV

TRISTIDIGEZ HA GED VAD

D'an Aotrou de L'ESTOURBEILLON, Kannad ar Morbihan,
Rener Kevredigez Broaduz Vreiz, kinniget gand doujañs.

Euz a bep korn a Vreiz-Izel
E sav, douget gand an avel
Keleier doaniuz, forz klemmou,
A wash siwaz ! or halonou,

Eur brezel kaled ha diaouleg
'Zo greet d'or yez, ar brezoneg ;
Mall eo ganto he diframma
Digand bugale ar vro-mañ.

An diaoul e-unan, a-dra-zur,
A hwez an tan en dud distur,
O has dre bevar horn ar vro
Da leda anken ar maro.

Kement tra vad : Bro, Feiz ha Yez,
A zo breset mar deo truez !
Karantez ebed mui enno,
Leun int a gasoni hwero.

O va Doue, peleh emao ?
Diskouezit ho kalloud pelloh...
Re hir amzer an dud fallagr
A wallgasas or madou sakr.

Doue ne zilez ket or bro,
Beuzet, siwaz ! en he daero',
Dibabet 'o-deus tud kaloneg
Da zifenn mad ar brezoneg.

Mil bennoz deoh, O ! va Aotrou,
Evid hoh oll vadelezou
E-keñver or bro Breiz-Izel
A zo bet deoh atao¹⁴ fidel.

---

¹⁴ fazi :fidel atao.

Setu eun nebeud bloaveziou
Ma vez greet kenstrivadegou
Evid dougen ar varzed taer
Da labourad or yez ken kaer !

Paotred yaouank euz ar gwella,
Dre gant a ranker o honta
A gas bep bloaz, e brezoneg
Gwerziou koant d'ar genstrivadeg.

Or halonou a laouenna
Pa welom an dud gouizieka
O poania stard evid or Breiz,
Dre ma wasa d'ar brezel kriz.

Ar brezoneg 'zo enoret,
Ha dre-oll muioh-mui komzet ;
On tadou koz, en o beziou,
A drid bremañ o halonou.

Ra vevo gallouduz ha pell
Kevredigez or Breiz-Izel !
Pell anavezet ra vezo,
Euz eur penn d'ar penn all d'ar vro....

Nann, nann, va henvroiz karet,
Or yez na vo ket diskaret,
Ne varvo ket ar brezoneg
Tra vo e Breiz tud kaloneg !...

***

V

WAR ZAV !

D'an A. Abad PERROT.

Na me garfe e ve va mouez
Klevet e Breiz e peb parrez !

O va bro ger a Vreiz-Izel,
Bro ar Varzed, douar zantel,
Ar Gall a hoanta touella

Da vugale 'vid o zrella.

'Vid laza da spered kristen
Ennout eet ken don e wrizienn ;
'Vid laza da Yez venniget,
A garfe gweled dilezet,

'Vid laza da gizioù brudet,
Pennabeg euz da eürusted ;
Gouzoud a ra ema aze
Buhez pe varo da ene.

War zav, war zav, oll, Bretoned,
Gouenn an dud kreñv, pennou kaled !
Penn d'an enebour aheurtet !...
Biken gantañ ne vim trehet...

Biken or yez ne vo lezet
Da veza e Breiz diskaret,
Da Zoue ha d'or Breiz-Izel
Oll bepred e vezim fidel....

Kentoh karfem mervel mil gwech
Eged rei abeg d'eur rebech !

***

VI

AR VRETONED HAG O GWASKERIEN

D'an Aot. AR BERRE, Barz Abalor.

AR WASKERIEN.

Ar brezoneg prim d'ar maro !
Hiviziken den n'e gomzo....

En ilizou hag er skoliou,
D'ar galleg oll, va zudigou.

Ho peleien, pa brezegint
Galleg flour deoh a zistagint.

Mestrezed ha mistri skoliou,
Grit e galleg katekizou.

Ne fell mui deom a Zeurezed
Muioh plij deom dimezelled.

Hag ar Vreudeur n'ouzont netra
'Vo lakeet er-mêz euz o zra.

C'hwi, Bretoned, tud a hiz koz,
'Zo e teñvalijenn an noz.

Evel ho preudeur Gallaoued
Plegit ho chouk heb grig ebed.

Bezit dineh, ne glaskom ken
Nemed rei deoh gwir sklêrijenn.

AR VRETONED

Tavit, tavit, tud divadez,
Paouezet pelloh ho sklabez¹⁵.

Re bell, siwaz ! 'oem touellet,
Hag edom oll evel trellet.

War on daoulagad eur ouel du
A zo bet ledet ganeoh-hu.

Siwaz ! deom-ni ne gredem ket
Or madou kement gourdrouzet.

Ar Vretoned n'int ket maro,
Nerz-kalon a zo c'hoaz enno.

Pa vezim kaset keteg penn
Ni 'zavo oll d'en em zifenn.

A-vremañ e tisklêriom frêz :
D'or brezoneg trei kein, biskoaz¹⁶ !

D'ar veleien, d'ar feiz wirion,

---

¹⁵ sklabez : stlabez.

¹⁶ biskoaz (fazi) : biken.

Karantez 'zo en or halon.

Ar brezoneg koz hag ar Feiz
A zo Breur ha C'hoar en or Breiz.

O gwriziou 'vel re an dero
A zo korvigellet er vro.

Tud divergont, lezit ar peoh
Gand tud ha na laront grig deoh.

Pe dizale, koulz ha gwechall,
Ni 'gavo bizier ha traou all.

***

PEDERVED LODENN

GWERZIOU HA KANAOUENNOU

I

ER BARADOZ

D'am breur LOUIS, Merdead.

WAR DON : *Les Sabots de la Duchesse Anne.*

En noz all edon en eorez¹⁷,
Kousket, eur zulvez,
Gand kenvreudeur merdeidi,
Gwaskedet on-tri ;
Hag e ris eun huñvre souezuz,
Dond a ree euz Êlez Jezuz
A! A! A!
Selaouit an huñvre-mañ !

Tost da Ber 'oan o hortoz
'Barz er Baradoz,

---

¹⁷ en eorez: war an eor (?)

Pa lavaras Doue dezañ :
« Porzier al leh-mañ,
Diwall ouz paotred Penn-ar-Bed,
Setu eun toullad o toned,
Tud a vor
A deu da houlenn digor !

Ra helli, Per, heb marhata
Ervad o ranna !
An nor aour, digor ar vrasa,
E-leh he serra,
D'ar re eve re vanneou
(Kalz ane¹⁸ 'zo war an heñchou !)
O ! O ! O !
Ni 'welo petra zegouzeo ! »

- « Deuit a-fo, 'me ar porzier koz,
Deuit er Baradoz !
Deuit oll, paotred ar gwin-ardant,
Evel m'am-beus c'hoant !
Ar re all 'jomo da zelled
'Kichenn an nor vraz alaouret,
E ! He ! He !
Hep koll kalon evid-se ! »

- « Mad e ya ! 'larjont¹⁹ da Ber
Al liperien wer...
Setu fin poaniou ar bed,
Mui 'med eürusted !
Deom a-raog 'ta oll, mignoned,
Deom, ar "rad²⁰" a rankom gweled !
A ! A ! A !
Hastom mond da ebata !... »

Hogen, dizale 'sav kruz
'Barz er Baradoz;
Kleved a reen trouz ha safar,
Gwir ez oa glahar.
Hegasi 'reent ar hêz sant Per,
Defot na zegase dezo gwer,
O youhal :
« Gwin-ardant evel gwechall ! »

---

¹⁸ ane ; anezo.

¹⁹ 'larjont (fazi) : 'laras al liperien

²⁰ rad : ar vorlenn (?)

Hag e larent d'an den-Doue :
« Penaoz an dra-ze ?
N'eus ket zoken er Baradoz,
Giz en or bro goz
Eun tammig ostiz, 'vid arhant,
Da rei eur banne gwin-ardant !...
A ! A ! A !
Ni a ya da zouara !...

Glaharet oll gand an istor :
« It d'ar Purgator !
A laras dezo sant Per,
Koulskoude tener,
C'hweh mil bloaz eno o tomma,
Dioh gwin-ardant rei divoaza,
Rag amañ
E reer fae war an eva !...

Setu ar wazed poelluz
War-dro 'r zant eüruz,
Pokad da draoñ e zoudanenn.
Oll dre o fedenn
E halvent madelez sant Per,
Da rei pardon d'o breudeur ger,
Kondaonet
'Vid beza ker fall komzet !

- « Dizoñjal ran o flemm garo,
Laras Doue d'e dro,
Deuit eta, c'hwi, em eürusted,
Deuit oll, Bretoned,
Eüruz an dud a galon vad
O ya... Ren a raint gand o Zad ;
Me 'fell din,
An neñv ganto a rannin... »

Goude, Per, ar zant ker mad,
'Lar gand kalonad :
'Vid ho tud dallet,
Ma labourint da zivoaza
Dioh an evach deu d'o laza :
Korv, ene ;
Va zelaouit 'n han' Doue ! »

War an dra-mañ p'on divunet,
Tost din 'm-eus kavet
Dour a varo, eur voutailad ;
A ! va hredit mad !
Goude an huñvre, ar marvaill
M'em-beus kroget prim em boutaill,
Non de non !
He stlapet 'm-eus er mor don...

(Greet e galleg gand Taillevent).

***

II

PEDOM AN INTRON VARIA

D'an A. BERTHOU, Person Landivizio.

WAR DON : *Plahig enez Eusa.*

Diskan

Eun arne spontuz a dosta,
Pedom an Intron Varia ! *(diou wech).*

O ! na teñval eo an dremmwel !
Koumoul karget a zo a-bell...

A bep tu e klevom hirio
Youhadennou dispah er vro !

Lavaret e ve eun arme
Kaset da ober eur bale !

Eur bale evid distruja
Kredennou koz tud ar vro-mañ !

Iliz Jezuz 'zo gwallgaset
Gand enebourien penfollet.

Garo meurbed eo ar brezel
A reer hirio d'an dud fidel.

Emaint o klask, er vugale,

Mouga 'n doujañs evid Doue.

Harpom oll or skoliou kristen
O rei laouen or gwenneien !

Bagig sant Per a zo hijet
War eur mor spontuz dirollet !

Kristenien, braz 'vezo ar reuz,
Ma n'enebom heb ober neuz !

Eur steredenn er gwall amzer
A ro kalon d'ar beajer.

Mari eo steredenn ar mor,
D'ar gristenien eur gwir houdor !

Stouet dirag aoter Mari,
Or halon baour o hlahari,

Pedom an Intron Varia
Ma viro 'n arne da darza !

***

III

BET SOÑJ EUZ AN ANAON !

E koun euz va mignon Colombn f...

Soñjit en ho tad, en ho mamm ~
Er purgator, e-kreiz ar flamm.
(*Kantikou eskopti Kernper*).

WAR DON KELVEN.

Tan ar huz-heol a varve dre-oll a-nebeudou,
Gouel du an noz 'n em lede war gern ar menezioù,
An êzenn skañv a skrije e-touez ar yeot, en traoñ,
Hag a lavare klemmuz : « 'Pet soñj euz an Anaon »

Ar gwenan 'oa dizroet en o holoennou,
Al laboused 'oa kousket e donder ar skourrou ;

Eur zioulded velkoniuz a waske ar galon ;
Ar hloh en tour a gane : « 'Pet soñj euz an Anaon ! »

E bolz an neñv ar stered skeduz a lugerne,
Avelig dous ar hreisteiz er gwez-sapr a varve,
A varve 'n eur hrozmolad gand êr vouezig a gaon²¹ : e
« O ! c'hwi hag on-deus karet, 'pet soñj euz an Anaon ! »

E-giz ar maged tano a zav euz an doenn,
Pa zav an heol beb mintin, ha na weler mui ken,
Evel an êzenn skañvig marvet er geunioù don,
E tremenas o deizioù : « 'Pet soñj euz an Anaon ! »

Ho-pet soñj euz an Anaon ! Euz ar re n'emaint ken,
Hag hoh-eus darempredet, deh en ho kêriadenn ;
Du-hont o beziou glazet, e skeud an tour krignet,
A zo ganeoh dilezet, er vered venniget.

Goude eur ged frealzet gand promesaou ar feiz
O-deus kuiteet ar bed-mañ ; c'hwi ray 'velto eun deiz...
Ho puhez a dremeno evel ar bokedig
Bleuniet ker koant er beure, koeñvet d'ar pardaezig.

An devez-labour echu, re all ivez d'o zro,
O vond dre 'r gwenojennou mouezioù kaon²² a glevo ;
Kloh skiltruz ar glaz ivez a laro d'o halon :
« O ! c'hwi, hag on-eus karet, 'Pet soñj euz an Anaon ! »

***

IV

NOUEL NEVEZ

D'an A. LAJAT, Mab an Argoad.

WAR DON POBLUZ: *Christe Redemptor.*

Ra vo meulet e peb mare,
Hag euz eur hantved d'egile,

---

²¹ a gaon : a gañv.

²² kaon : kañv.

An nozvez meurbed benniget
En hini Jezuz 'zo ganet.

Mari ha Jozef, e Betleem,
O-deus klasket, heb en em glemm,
Eul lojeiz evid an noz
Er gêrig-se euz o zud koz.

Disprizet gand kerent memez,
En abeg euz o faourentez,
An daou bried santel heb dor
A rank koulskoude kaoud goudor.

O veuli bolontez Doue
Ez eont er-mêz a gêr neuze,
'Vid moned en eur hraou dister,
Digor a bep tu d'an amzer.

O ! tra souezuz braz meurbed
An Hini a grouas ar bed
Ne gav ket zoken degemer
Gand tud hag a breno²³ ken ker !

E-kreiz an noz steredennet
Ar hraou a zo sklêrijennet ;
Mari, bepred Mamm ha Gwerhez,
Da Jezuz-Krist a ro buhez.

War eun dornad plouz astennet,
Gand dillad e Vamm mailluret,
Jezuz d'e gerent 'vousc'hoarze
'Giz heol ar beure er mene'.

Mabig Jezuz, an drugarez,
Na c'hwi 'zo din a garantez !
En em hreet den evid an den,
Piou n'ho karo hiviziken ?

Gortozet 'pad pevar mil bloaz,
Donedigez ar Mesiaz
Na helle chom eun dra guzet,
Setu penaoz 'oe diskuillet...

---

²³ breno : ?

An neñv souden 'zo digoret
Hag an êlez a zo nijet,
O kana dre o hantikou :
« Gloar da Zoue 'barz an neñvou ! »

D'ar bastored, gand o deñved,
Ez int neuze 'n em ziskouezet,
E-kreiz eun tarzad sklêrijenn
Hag a ro dezo krenienn.

« N'ho-pezet aon, eme eun eal²⁴,
Leh hoh-eus hirio da dridal ;
E kêr David ez eo ganet
Jezuz, ar Mesiaz gedet.

Ha setu e peseurt doare
E kavot ar Mabig-Doue :
En eur hraouig paour, gourvezet
E welot laouen astennet.. »

D'an ampoent e klevjont ervad :
« Peoh d'an dud a volonteze vad ! »
Pegement ez eo dudiuz
Ar gomz-mañ war gavell Jezuz !

Sammet ganto beb a oanig,
Ar bastored a gerz prestig
D'o hinnig d'ar Mabig Jezuz,
A gavont er hraou burzuduz.

'Harz treid ar bugel degouezet,
Kerkent d'an daoulin int kouezet,
Oh hen anaoud 'vid o Doue,
O Mestr, o Zalver, o Roue.

Mabig Jezuz, bugelig koant
N'hellan ket deoh-hu rei arhant ;
Hogen, kemerit va halon
Renit da virviken warnon !

V

MARO AR BREUR YANN EN EUSA

---

²⁴ eal : êl.

Kinniget d'e gerent.

WAR DON : *Mab-den, soñjit.*

Dreist ar mor braz, du-ze er gwagennou,
Me 'glev hirio son klemmuz ar glazou...
Petra, Euzaiz, petra ra deoh gouela ?
Perag ken trist ar halonou brema' ?

Me 'wel e kañv iliz-veur ar barrez,
Gwisket e du eo oll dud an enez ;
Tristidigez a weler warnezo...
Livirit din : Piou eta zo maro ?

Daoust ar person, pastor hoh eneou,
Pe ar mêr mad, difennour ho kwiriou,
'Zo bet skoet, diskaret didruez,
Evel ma vez kalz a re all bemdez ?....

Hag e klevan, a-dreuz kalz a zaelou,
Oll dud Eusa, unanet o moueziou,
Oh hirvoudi war-zu tud an douar,
O lavared gand ar vrasa hlahar :

« Kemerit perz en on zristidigez,
Rag ar breur Yann, den leun a garantez,
Eiz vloaz 'zo bet o ren skol ar baotred,
Siwaz ! deom-ni, ar breur Yann 'zo marvet !

D'or bugale, ar breur Yann 'oa eun tad,
Kalon dener, gand se eur mestr-skol mad ;
Dezo 'teske êz an oll skiantchou,
Ha dreist pep tra mired feiz o zadou.

Bez' oa pell 'zo mignon pep tiegez
D'an dud behiet gwir frealzidigez,
Nikun biskoaz ne dehas dioutañ
Heb lavared : "E lod en-deus em foan !"

Ya, eneziz, leh hoh-eus da geuzia
D'ho Preur Rener, an den kaloneka ;
Hogen eun dra 'jom c'hoaz deoh da ober :
Pedit 'vitañ bemdez 'harz an aoter.

Kalonou paour, taolet ha distaolet
'Vel ar vagig war ar mor kounnaret,
En em daolit e Kalon Zakr Jezuz,
Eienenn hlan eürusted peurbaduz :

E-barz em hreiz va halon 'zo gwasket
Em daoulagad daelou puill 'zo savet...
A ! me ivez, me gare ar Breur Yann,
E kañv an oll va ferz a gemeran.

An Ankou kriz gand e falh diremed,
A sko bemdez koulz a-dreuz hag a-hed...
Kerzed a ra dreist ar mor fuloret
Evel war zouar dre an hentchou kaled.

Morse truez nag evid tad, na mamm,
Beleg, pried, gantañ espernet tamm.
Meneh devod, kerkoulz ha tud ar bed,
A rank d'o zro mond da jom er vered.

Setu, Breur, oh galvet gand Doue
Da ziskuiza 'hed an eternite ;
'Vid labourou inouuz braz ha tenn
Eur gurunen a luho war ho penn.

E gwered koz parrez Sant-Evarzeg,
Tost d'ar porched, en eur bezig meineg,
'Ma korv ar Breur o hortoz deiz ar varn ;
Plijet gand Doue dond en deiz-se d'her gouarn !

Bep sul, bep gouel, war-lerh an overenn,
E vignoned a yelo 'n eur dremen
Da lavared beb a *De profundis*
'Vid e ene... *Lux lucaeat eis !....*

VI

GWERZ WAR VUHEZ HAG OBEROU AN AOTROU MARKIZ A GERVARKER (1815- 1895)

D'an A. AR GARREG

WAR DON : *Al Labourer (Barzaz-Breiz).*

E tu kuz-heol da Vro-Hall ez eus eun douar lanneg,

Treuzet gand diou jadennig menezioù krenn meineg,
Fouetet gand dour ar mor braz, goloet a groazioù,
Chapeliou hag ilizou, savet gand on tadou.

An dud a vev er vro-ze a zo kreñv ha kaled,
'Vel n'ez eus ket er broioù hirio darempredet ;
Derhel a reont d'o gizioù, d'o yez koz ha d'o feiz,
Hanvet em-beus ar vro-ze : Breiz-lzel, va bro Breiz

Mad ! er vro-ze benniget, demdost da Gemperle
E kastell Plesi-Nizon 'hanas²⁵ La Villemarque,
Er bloaz mil eiz kant pemzeg, euz eur ouenn enoret,
A roas dezañ gwad yah ! gand eun ano brudet.

Ar beorien, ar re boaniet, a gave digemer
Gand an Intron galoneg, perhennez ar maner,
Dre labour ha kalz aket e rentas ar yehed
D'eur baourez kêz, kanerez n'he-doa mui kar ebed.

Houmañ, dre anaoudegez, a gane d'an Intron
He haerra kanaouennou, gand karantez wirion ;
Darn anezo 'zo chomet e-pad meur a vloavez
E maner koz Keransker, 'n eul levr keginerez.

D'an oad eur bloaz warn-ugent, La Villemarque a ya
Da skol vraz an dihellou, gand youl da studia ;
Unanet gand mignoned yaouank ha kaloneg,
E reas eur vad souezuz dre galz skridou gouizieg.

'Touez e labourou kenta e kavom eur studi
Diwar-benn *Bosenn Eliant*, hag a ra doueti
Ar pezh a goun Theodor euz barzoniez e vro,
Ar pezh a hoanta ober, an hent a gemero.

Gweled a reer, d'an ampoent, e labourer dija
War e levr kaer *Barzaz Breiz*, al levr dudiusa,
Pa oe greet dezañ 'n enor gand ministr ar studi
Da voned beteg Bro-Zaoz evid eur gefridi.

An oll hanvez ar gouelioù kaer ha dispar a vez
Bep bloavezh e Bro-Geumri evid enor ar yez.
Gand peger braz levezon o gwelas Theodor,
A zantas e garantez o kreski 'vid Arvor !

---

²⁵ e hanas : levezon ar galleg ; e oe ganet.

Êz eo entent al labour gand Theodor boulhet
Evid dastum en eul levr Barzaz ar Vretoned :
Gwerziou ha soniou fentuz, kanaouennou seder,
Abaoe meur a gantved kanet e peb karter.

Bloaz goude m'oa dizroet, e hane *Barzaz-Breiz*,
Eul levr leun a ouiziegez, a garantez, a feiz !
Eul levr euz ar re gaerra a zo bet greet biskoaz,
Hervez testeni uhel kalz a dud desket braz.

Piou lavaro levenez an oll gwir Vretoned,
Ha zoken ar zouezenn euz tud gouizieg ar bed,
Pa weljont al levr dispar, ken din a veuleudi,
'Uz d'or bro ger Breiz-Izel 'vel heol o lugerni

Hersart de La Villemarque 'oe skoet e galon
Gand lidou leun a veurded, goueliou braz Iwerzon,
Gouestlet evid enori Barzed ha brezoneg,
Ivez evid unani an oll Vreudeur geltieg.

Dre labour ar gwir Vreizad, er gêr a Zant-Brieg,
Eur bloavez e oe gwelet Bretoned kaloneg,
Euz pevar horn Breiz-Izel, euz Breiz-Tramor zoken,
Gand karantez virvidig unanet da viken.

Pell a oa La Villemarque gand e Intron nehet,
A wele sklêr o fallaad he nerz hag he yehed ;
Dilezet en-devoa krenn an oll lehiou trouzuz
Evid entent ouz e wreg, ar vaouez spereduz.

An Intron La Villemarque, e-pad ma 'z oa bet kreñv,
'Oa evid ar skrivagner eun nerz, eur sklêrijenn ;
Er bloaz deg-ha-tri-ugent e varvas pell diouz Breiz,
O teuler oll er glahar tiad tud ar Markiz.

Euz maner koz Keransker eh heulie labourou
Tud ouizieg, tud a furnez, o vale 'n e roudou ;
Gweled 'ree gand levenez an had gantañ skuillet
O tiwan, hag o tougen bleun ha frouez furmet.

Eñ eo en-doa da genta d'ar bed-oll diskuillet
Teñzoriou barzoneg Breiz beteg neuze kuzet ;
Hag eno, a-nebeudou, evel en eur feunteun,
Bro-Hall ha broiou estren a glaske 'r sklêrijenn.

En diwez La Villemarque a guitaas ar bed-mañ
D'an eiz euz a viz kerzu, nao bloaz a zo bremañ,
A douez an dud a gare, e maner e dud koz,
Evid moned, a dra-zur, war-zu ar Baradoz.

Ni on-deus leh da gredi ez eo Hersart eüruz,
A-vihanig e kare pedi 'r Zalver Jezuz,
Beteg an deiz diweza, daoust ma 'z oa dinerzet,
E lavare an ofis en e levr melenet.

Keuziom eñ, oll, Kenvroiz, keuziom on difennour,
Dalhom beteg an diwez koun or madoberour ;
Pedom an Aotrou Doue da zegas en or bro
Tud ouizieg heñvel outañ, a ray ar vad d'o zro.

PEMPVED LODENN

BARZONEGOU A BEP SEURT

MARO EUR BREIZAD YAOUANK

D'am hoar-gaer Marharid G....

Jopig ar Gall a zo gwall glañv
Abaoe ma 'z eo deuet ar goañv ;
E vammig paour en e gichenn
A 'zo behiet gand an anken.

Teodou merhed a ya en-dro
Da hortoz ma teuy ar maro ;
A bep seurt traou o-deus gwelet
Abaoe m'eo Jopig klañvet.

- « Me 'm-beus klevet e-pad an noz,
Labous-skrijer tost d'an ti koz,
O teuler e skrijadennoù :
Jopig a varvo en deizioù !... »

- « Klevet em-beus o wigour
Karrig an Ankou dre ama' ;
Heuliet gand kalz a dud varo,
Ez ee 'vid sur da Gerharo ! »

Ar vammig kêz a zo pleget

War he bugelig alteret :

- « Va mabig ker, an hañv hirio !
A-barz nemeur te bareo... »

- « Mammig... Êlez ar Baradoz !...
Ar Werhez wenn ouz va gortoz !...
O mamm, va fenn !... Na me 'm-eus poan !...
Al liñseriou.... An arched moan !... »

- « Lak 'ta da benn, va mab Jopig,
War va halon eur pennadig ;
Kalon eur vamm eo 'r penn-wele
Ar soupla 'vid he bugale.... »

Antronoz pa darze an de',
Ar paotrig yaouank a varve ;
An oll a lavaras gand feiz
Evitañ eun *De profundis*.

*

D'ar meurz vintin pa zave 'n heol
Al laboused a yoa mud-oll ;
Boked ebed oh ar hleuziou,
E neb leh war bord an hentchou.

Ma klever en hekleo a-bell
Pedennou an Iliz santel,
O kas d'ar vered an arched,
Gand pevar den yaouank douget.

Skourrou ar gwez, pa dremene,
'Uz d'al liñser wenn a blege,
Evid diskouez ivez o hañv
D'an neb a varv e boulh an hañv.

Ar person koz a bede c'hoaz
Pa ehaned da zon ar glaz ;
Eur veradenn dour benniget,
Ha kenavo d'an douaret²⁶ !

Mil gwech eüruz ar Vretoned
A ~arv, ar peoh en ho spered !

---

²⁶ d'an hini bet douaret

O nann, ne dint ket tre maro,
Pa 'z int douaret en o bro !

Bep sul, goude an oferenn,
Ar gerent a lar eur bedenn
War beziou glaz an Anaon kêz,
A vez soñjet enno bemdez.

(Kurunet gand an Association Littéraire et Artistique de Bretagne, 1904).

II

AR VEZENN HAG AR ZITROUILLEZENN

(Fablenn).

D'am mignon Job AR GALL, e *Bourh Plougastell*.

Greet mad en-deus Doue peb tra !
'Vid displega 'r wirionez-mañ
Tro 'r bed n'eo ket red din ober,
Er zitrouillezen he gweler.

Eur houëriad piz a zoñje
E teoder ar frouezenn-ze,
Ha peger moan eo he zreujenn,
Hag e savare evel-henn :
« Petra 'zoñje 'ta or Hrouer
P'edo an traou-ze oh ober ?
Ar zitrouillezenn-mañ 'vid sur
A zo lehiet fall gand ar Fur !
Asa ! m'em-bije he hrouget
E bleñchen eun dervenn galed
Gwell e ve bet, e giwrionez :
Heveleb gwez, heveleb frouez !...
Pebez gaou, Fañchig, n'out ket bet
E kuzul da Zoue galvet !...
O ! ya, neuze - netra sklêrroh -
Pep tra a vije bet gwelloh!
Ha perag ar frouezenn vez,
Ha n'eo tamm teooh eged va bez²⁷
N'ema leh ar zitrouillezenn,
Hag houmañ e beg ar wezenn ?... »
Ar zoñj-se nehe 'n den faro,

---

²⁷ va bez : va biz.

A yeas dindan ar gwez dero,
 En eur lavared : « Ne gousk ket
 Neb en-deus kemend a spered ! »
 Morgousket edo pa gouezas
 War e fri hir, hag a gignas,
 Euz eun dervenn ar frouezenn,
 Me fell din laret ar *vezenn*.
 Difuna reas oh en em glemm ;
 Hag o kas e zorn war e zremm,
 E kav ar *vezenn* c'hoaz rostet²⁸
 Oh e varo gand gwad kaoulet...
 E fri kignet a reas d'on den
 Komz e-giz all hiviziken :
 « O ! O ! Diwada 'ra va fri
 Emezañ, 'vond war-zu e di ;
 Petra vije 'ta degouezet
 Ma vije warnezañ kouezet
 Eur beh pounnerroh 'vid ar mez,
 Evel m'z eo ar sitrouillez ?...
 N'eo ket falvezet da Zoue;
 Hag abeg en-doa evid-se !... »
 Daoust na gaver ket aliez
 Euz an dud-se en on touez ?
 Ya, Doue a oar mad petra
 A 'zo evidom ar gwella...
 N'en-deus greet netra dievez,
 Her gweled a reom mad bemdez.

III

KROAZIG VA GOUESTLOU

D'am mignon I QUELENNEK

E-harz an aoteriou, en deiz-se daoulinet,
 Da Grouer ar bed-oll me am-beus lavaret :
 « Deoh-hu, O ! va Aotrou, me a ro va halon,
 A-vremañ da viken, renit, renit warnon.

Paourentez ha Gwerhded, ivez Sentidigez,
 C'hwi 'vo va frijou penn-da-benn va buhez ;
 Ne fell ket din er bed-mañ nemedoh, va Jezuz,

---

²⁸ rostet : ? (meur a wech).

Dasprener an eneu, va Mestr karantezuz !

Dilez a ran a-grenn oll vraoigou ar bed,
Madou hag enoriou, n'ho klaskin mui nepred ;
Keit ha ma vezin beo, me 'vo deoh, va Doue,
O tougen d'ho kared kalonou 'r vugale... »

Roet ez eus din neuze eur groazig kouevr melen,
Gand eur gordonenn zu 'vid galloud he dougen.
O Kroaz, va oll zeñzor, na c'hwi 'zo karadeg !
Pegement e plij din rei deoh-hu pokou c'hweg !

Me 'garo em herhenn ho tougen noz-ha-deiz,
Hag eur wech an amzer selled ouzoh gand feiz.
'Vid gouzañv va foaniou a gorv hag a spered
Eur zell hepken warnoh am zikouro bpred.

Dond a ray ar hleñved d'am staga em gwele,
Kroazig ker va Gouestlou am frealzo neuze.
D'am Zalver war ar Groaz 'vo va zell diweza,
Pa larin kenavo da sklêrder ar bed-ma'...

Etre va daouarn yen, pa vezin tremenet,
Va Hroazig 'vo lakaet e pleg va japeled ;
Va mignonez feal da viken am heulio ;
En arched, en douar, va hroaz ganen 'yelo.

Mignonez venniget, va hennerzit bepred
Eneb ar bed, ar hig, eneb an droug-spered,
Ma hellin, va Jezuz, O ! c'hwi va harantez
Ho meuli d'am maro, en ho rouantelez !...

IV

AN NEVEZ-AMZER

D'an Aotrou Y. Peron, Mestr-skol.

Tremenet eo ar goañv kriz, an erh, an avel foll,
Hag e-harz ar menezioù e par bremañ an heol ;
Setu ar vuhez adarre o tizrei e peb tra,
Ar prajeier, an dero, a deu prim da hlaza.

Ar bokedou a ziwan, a vleugn en eun devez,

E skourrou gwez ar girzier setu deliou nevez !
Goude tri miz enoüuz pebez dudi tremen
Dindan bannou heol skeduz, tostig d'eun eienenn !

Ar hlañvour paour a zilez gand plijadur e di
'Vid kemered êr yahuz ar roz hag al lili ;
Ar vugaligou trouzuz a gar ivez c'hoari
D'ar yaou²⁹, da zul, d'ar vakañs, dindan gwez ar vali.

Da houlou deiz, ar gwenan, ha pres braz warnezo
A nij gand herr en neñvou, o klask ar bokedo' ;
An evnigou a labour evid ober o neiz ;
Er parkeier, er hoajou, e kanont 'hed an deiz.

Ar gwennili 'doa tehet a-raog ar gwall amzer,
Emaint dizro adarre gand ar henta tommder ;
Al loened kaset d'ar prad, a beur an dachenn hlaz,
Ar yeot tener distrempet gand gliz an neñvou c'hoaz.

Setu an nevez-amzer, setu an amzer gaer,
Dizro poent ar pardonioù d'ar re 'z aim seder ;
Pegement e vim eüruz o vond d'ar chapelioù
Hadet e bro Breiz-Izel evel perlezennou.

Kanom a vouez uhel, kanom oll gand dudi !
Kanom an nevez-amzer, kanom oll dizoursi !
Kanom war ar menezioù, kanom en traoniennou,
War gern reier on aochou, hag er balanegou !

V

AL LABOURER-DOUAR

D'am mignon Laou AR MEUR.

Ne don nemed eun tieg, o chom 'n eur gêriadenn,
E sioulded c'hweg ar mêzioù va amzer a dremen ;
N'em-eus tamm deskadurez, kement-se na vir ket
Ez eo va deizioù leuniet euz ar gwir eürusted.

Pennou braz ha pinvidig, er hêriou lojet mad,
En noz ar housk a zeblant tehed ho taoulagad,
Pa ziskuizan a-zoare em gwele koz klozet,

---

²⁹ D'ar yaou : en amzer-ze ne veze ket skol d'ar yaou.

Gand va bandenn vugale, va zud muia-karet.

Diouz ar mintin pa zavan, - gwir eo a-raog an heol, -
Me a gav va izili ennon kreñveet oll,
Evid adarre staga el labour pemdezieg
A vago va ziadig hag ar paour ezommeg.

O tond euz va farkeier, degoueziou va zadou,
Va halon el levenez, me lar : « Bugaligou,
Pegement 'om-ni eüruz 'n on ti-plouz dislivet
Pedom ma talho Doue pell amzer deom yehed. »

Va deveziou a dremen er peoh ar padusa,
Pell diouz safar ar hêriou, er mêziou ar sioulla ;
Biskoaz, bennoz da Zoue ! biskoaz ar gwall gollou
Euz va zi paour ha dister ne lammas³⁰ an treuzou.

Evel an heol o sevel, va zal-me 'zo skeduz,
Ne vez morse roufennet gand soñjou enkrezuz.
Va bugale, eun devez, pa vo deuet nerz dezo,
A labouro kaloneg an douar ivez d'o zro.

E gwirionez va labour aliez a vez tenn,
En hañv dindan heol bero, er goañv en avel yen ;
Hogen buhez an tieg, 'n despét da gement-se
A zo evel kemmesket a joa e peb mare.

Mar don gwisket gand lien, ha gand boued groz maget,
Mar deo skuizuz va labour, ha ken nebeud paeet,
Pegement on dihaouet gand êr fresk ar mêziou !
Ar yehed hag ar frankiz, kaerra donezonou !

En or bro ger Breiz-Izel peb maread amzer
En-deus war-lerh al labour e ebatou seder ;
Goude an devez poaniuz, setu diskuiz an ti,
En-dro da dan an oaled, azezet dizoursi.

A-veh ma kav ar bourhiz, d'ar zul vintin zoken,
Eun hanter-eur peuzlaeret da vond d'an oferenn ;
Abredig euz an arbel, me denn va dillad kaer,
An devez sul penn-da-benn a zo oll d'am Hrouer.

Gwenn eo ar bleo war va fenn, ha setu-me krommet,

---

³⁰ ne lammjont.

Dizale 'teuy ar maro gand e falh dir sklaset ;
Hogen, va halon a zo peurzistag a bep tra,
Gortoz a ran an termen hep keuz braz da netra.

***

VI

AR WAZIG DOUR

Da Rener skol gristen Plougastell.

Ped gwech d'an hañv on 'n em blijet,
Pell diouz an trouz 'n eul leh kuzet,
En eur foeneg, va-unanig,
Tost d'eur waz-dour a red sioulig.

E-pad ma tev an heol bero,
Azet dindan an dero,
Me 'zell ouz an dour, hep paouez
O kas dre-oll freskadurez.

Dre zour ar wazig glazennou
A ra diwana bokedou
A bep seurt liou, c'hwez vad ganto,
Evel stered, ni o gwelo...
Laboused, ho kan dudiuz,
A laka va spered eüruz ;
Setu dour fresk, heb aon ebed,
Soubit ennañ ho pluñv rostet.
Pa ho-peus ho Krouer meulet,
A dra-zur c'hwi hoh-eus sehed,
Tostait eta, evnedigou,
Evit euz dour-red ar mêziou.

Preñved askelleg livet kaer
A dremen 'uz d'an doureier,
O klask freskaad o izili,
O gweled a ran gand dudi.

Livirit din, gwazig lirzin,
Da beleh it-hu ken mibin ?
Pres warnoh, morse n'ehanit,
E tu ebed, c'hwi ne jomit....

- « Mond a ran, mignon, d'en em daol
Er mor braz, siwaz ! d'en em goll...
Evel dout ne ran 'med tremen,
Heb chom da hoari en draonienn... »

Ar gentel a ra din huñvreal ;
Va spered a nij d'ar bed all...
Pegement a dud a dlefe
Selaou ar waz eveldon-me !...

***

VII

NEDELEG AR GLAOUAER

D'an Aot. GRIGNOUX, Beleg euz a Blougastell.

E koad Bokenal daou zen paour
A veve war-bouez o labour ;
O zi disterig, eul lochenn,
A yoa savet war eur grehenn.

Biskoaz den n'en-devoa klevet
Klemmadenn gand hini ebed,
O-daou n'o-doa nemed eur c'hoant :
Kaoud da zevel eur bugel koant.

Goude beza pell braz pedet,
Setu eur bugelig ganet,
O tegas e ti ar glaouaer
Levenez ha dremmou seder.

Diwar neuze ar vamm dener,
War-dro ar hrouadur dister,
A veze gwelet noz-ha-deiz,
'Vel al labous war-dro e neiz.

Bep bloaz o-daou a-ziagent
O gweled devod er pellgent ;
Daoust, bremañ p'o-deus eun êlig,
Ha lezet 'vo e-unanig ?

An tad, eur hristen leun a feiz,
Evel ma 'z euz kalz c'hoaz e Breiz,
A lare : « Doue on diwallo

Keit ha vefom oh ober on tro. »

Degouezet an noz venniget,
Ar halonou 'zo ankeniet...
Petra d'ober ? E pe du trei ?
Ouz pe Zant en em erbedi ?...

Ar vamm dreist-oll a lavare :
« Bez' 'vez bleizi da beb mare
O rodellad dre ar hoad-ma'...
Or mab 've ken êz da zamma !... »

- « Bezit dineh, gxreg gwan a feiz.
Ar bugel ganet war blouz heiz
Keit ha vefom henoz en iliz
A viro Jopig diouz ar bleiz !...

« Pouchas prim evidom azkoan,
Laka patatez war an tan ;
Me ya da wiska va dillad
Gand aon da veza diwezdad !... »

O vond er-mêz euz an ti-soul
E poulzont an ibil en toull ;
Hogen, koulskoude n'oa ket kloz,
An tammig dor greet gand koad koz.

O ! tud, an nozvez teñvalla !
Avel skornet, erh o koueza !
Nag a boan o kaoud an hent braz,
O vale warnañ muioh c'hoaz !

An oferenn a yoa gwisket³¹
Pa zegouezent 'barz er porched ;
Daoulinet en iliz kerkent,
'Vid o bugelig e pedent.

Da zaoulina 'ejont o-daou
Dirag skeudenn ar hraou,
'Vid saludi ar mab Jezuz,
Bugel-Doue karantezuz.

Pa oe an ofisou echu,

---

³¹ gwisket : komañset e oa an overenn.

D'ar gêr e tistrojont dioustu,
E-leh mond d'an ostaleri
Da lonka gwin, d'en em vezvi...

Dalhmad, dalhmad a-hed an hent
Euz o êlig ker e komzent...
« Va Doue, mar deo bet ar bleiz
Oh ober anezañ e breiz !... »

Petra 'hoarveze el lochenn
P'edo ar gerent en anken ?...
Siwaz ! ar bleiz, e gwirionez,
A zivarhas an nor distres³².

Edo en ti, o ! pebez loen !
Evel pa vije ar perhenn !
Goude lakaad e fri dre-oll
E welas edo en e roll.

Kement tra dispak war an daol
Gantañ 'oe lonket en eun taol :
Kig-sall, bara hag amann fresk,
Oll e tremenent mesk-ha-mesk.

P'en-devoe greet eun dommadenn
E klevas eun huanadenn ;
Ar bugel en e gavellig,
Dihun, a halve e vammig.

Korv al loen gouez n'oa ket leun,
Hag ez ee d'ar havell war-eeun,
Pa deuas en ti, gand eur goabrenn,
An dudiusa sklêrijenn.

Eur paotrig koant leun a zouster,
Bugel Betleem, Or Zalver,
Azet war ar goabrenn-ze,
D'an êlig bihan a vousec'hoarze.

Oh asten e zorn benniget
A-uz d'al loen fall saouzanet,
Hemañ, goustadig d'ar havell,
A deu tre da gaoud ar bugel.

---

³² bet distreset.

Neuze, O burzud ! dorn Jopig
D'ar bleiz reizet 'ra allazig,
Beteg ma teu ar Mab Jezuz
Da rei frankiz d'al loen kabluz.

Hag eñ ahano mar gouie,
D'an daoulamm en-dra ma helle ;
Edo o paouez mond er-mêz
Pa zegouezas ar gerent kêz.

P'o-deus gwelet al loen gouez
O tehed gand kement a bres
E lavaront : « Heb mar ebed
Jopig a zo gantañ debret !... »

O halonou leun a hlahar,
Ha prest da goueza d'an douar,
Ez eont da weled d'ar havell,
Da weled maro ar bugel.

O vond en ti ez int dallet,
Ha gand ar sklêrder sebezet ;
Koulskoude tamm goulou ebed,
Nebeud a dan war an oaled.

Gweled a reont bremañ Jopig,
Laouen, dihun, er havellig,
O vousec'hoarzin d'e dud karet
Pa wel anezo degouezet.

Dirag eun heveleb burzud,
Semplet, e kouezont o-daou mud...
Goude ar pennad troublienn³³
Ne welont mui tamm sklêrijenn.

Setu ar pezh am-eus klevet
Gand an dud o-deus va skoliet.
Lakom or fiziañs e Doue,
Diwall a ra e vugale....

***

---

³³ troublienn : o spered strafuillet.

VIII

MOUEZ AN ANAON

D'an Ao. HERRY, Renner Skol gristen Landi.

Pa deu ar pardaez, pa deu an noz teñval,
Pa glevan ar hloh braz truezuz o voudal,
Pa glevan an avel er gwez sapr o vervel
Me 'zoñj en Anaon kêz tost din oh va gervel.

Gand o mouez klemmuz e laront en o yez :
« O c'hwi, or mignon deom, gwechall p'oam e buhez,
O c'hwi, hag on dilez bremañ pa n'ho kwelom,
Bezit truez ouzom, rag en anken emao ! »

E nozveziou ar goañv, p'eo an amzer skornet,
Pa yud an avel viz dre wask an nor zerret,
Me a gav din kleved moueziou an Anaon
O houlen pedennou evid terri o naon.

Evid terri o naon da weled o Doue,
E lavaront deom-ni : « O ! c'hwi a zo aze,
Aezet, en hoh êz en-dro d'eun tantad tan,
Pa houzañvan amañ, er Purgator, kalz poan ! »

Eun tad a lavar frêz : « O ! va bugaligou,
Pa edon en ho touez, 'vid gounid deoh madou,
'M-eus espernet netra nag en deiz nag en noz,
Dre aket evidoh n'em-eus tamm repoz.

E-pad ma'z on bet beo, c'hwi hoh-eus va haret,
Hirio, maro, ez on gand an oll dilezet !
Ho-pet truez ouzin, O c'hwi va bugale,
Rag kouezet eo warnon dorn pounner va Doue ... »

Re all a lavaro : « Deoh ez on bet mignon,
Keit ha m'am-boe madou, n'anavezeh nemedon ;
Oll int chomet ganeoh p'eo deuet din ar maro,
Hag am lezit bremañ gand va foaniou garo... »

O ! ne dleer 'vid den beza tud digalon,
Hogen nebeutoh c'hoaz e-keñver an Anaon.
Pa glevit o mouez, e peb leh, e peb giz,
Lavarit kaloneg 'vito *De profundis*.

***

IX

AR PAOTR BIHAN KAMM

Da Jeanne KERVERN, Kerzadiou.

Va mamm-goz, en deiz all, ha me war he barlenn
He-deus din displeget eur gaer a gontadenn ;
Ken don e va spered ema-hi c'hoaz hirio,
Ma'h an d'he disklêria deoh-hu ivez d'am zro.

Gwechall ez oa e Rozegad
Eur bugel fur hag euz va oad,
Hogen ker mahagnet, ker kamm,
Ma n'helle hep branell flah tamm.
Bale, redeg, c'hoari, lammed,
Siwaz biskoaz n'en-doa gallet.
Eun devez e selle gand c'hoant
Re all o c'hoari gand arhant,
Pa dremenas en o hichenn
Eur paour o klask an aluzenn.
Skuiz-marzo oa diou an doare,
Ha naon en-doa 'dra-zur ivez ;
War an hent braz, euz e zaoudroad,
E tivere founnuz ar gwad.
Doaniuz meurbed 'oa da weled ;
C'hwi ho-pije e zikouret,
Hogen, ar yaouankiz 'zo skañv,
Hini n'en-doe truez outañ...
Oll o-devoa eur galon fall,
Hag e reent goap en eur farsal.
Ar paotrig seizet, eñ hepken,
A ro d'ar paour e dammig krenn³⁴.
Neuze, O ! burzud ! 'oe gwelet
An truillou d'an douar kouezet,
Hag ar hlasker, sonn en e zav,
Sklêrijenn skeduz 'n-dro dezañ.
D'ar bugel mad e lavaras :
« N'az-pezo mui ezomm a vaz ! »
Ha kerkent 'n em gavas pare
Dre zorn an Hini e douche.

---

³⁴ krenn : ?

D'an ampoent ez eas diwar wel,
Jezuz-Krist 'oa, 'me ar bugel !
Ar hêz en-doa greet aluzenn
Da Jezuz, mignon ar beorien !...

***

X

AN TAD KOZ

Da L. THOMAS, amezeg gwechall.

Marteze n'anavezit euz Adam nag Eva
An tad-koz a hanvom Per-an-ti all ama' ?
Pevar-ugent vloaz 'zo ema dre Gerzadiou
O labourad bemdez parkeier e dadou.

N'eo ket red din lared ez eo gwenn-erh e vleo
Ar re da vihanna 'zo war e benn hirio ;
Krommet dindan an oad, eur penn-baz en e zorn,
Per-an-ti all 'zo c'hoaz ennañ yah an askorn

An tad-koz a zo bet a-zoug ar wech eur skwer ;
Er gêr hag en arme, aketuz d'e zever,
Kaloneg gand an oll, gand e Zoue feal,
Eur gwir benn-tiegez, setu Per-an-ti all !

Doue en-deus skuillet bennoz gand largentez
War e vugaligou, war e oll diegez :
Diou verh leanezed, hag eur mab beleget !
A ! evid an tad-koz, pegement 'vo pedet !

Tri all 'zo dimezet hag o-deus kemeret
En o harg an douar gand an tad-koz lezet.
Pebez urz vad amañ ! Nag a unvaniez !
Setu penaoz 'tlefe beza peb tiegez !

Er goañv, 'kichenn an tan, da hortoz ar housked,
E-pad ar veilladeg, en eur hogn azezet,
Ez eo plijaduruz e gleved o konta
Forz marvailloù giz koz, diwar-benn ar vro-mañ.

Me 'gred stard e chomfet, hep tamm keuz d'ar gweleou,
Beteg an hanternoz bamet oll d'e zelaou.

A-drugarez Doue, ne vank ket a furnez,
Ha d'an taol a nav eur e ro sin an diwez.

Pa ya bep sul d'ar vourh, an tad-koz a gemer
Pevar gweneg loued e goueled e yalh-ler ;
Muioh na nebeutoh, defod n'en-deveus ket :
Setu e pe zoare vezont gantañ teuzet.

Ar gwenegig kenta 'vo roet d'ar paour-kêz dall,
A zo war an hent braz du-ze ouz e hedal ;
Per hen anavez mad, tost ugent vloaz a zo,
Eun tenn-min hen lezas dall-pud evid atao !

Per-an-ti all en-deus eur garantez wirion
Evid ar re varo, evid an oll Anaon ;
An eil gweneg dezo a roy en aluzenn
Pa gesto ar fablik e-pad an oferenn.

Marteze c'hwi gred deoh ez a gand an daou all
Da eva gwin-ardant d'eun ostaleri fall ?...
A-barz distrei d'ar gêr, bremaig war an dachenn,
E preno madigou d'eun toullad mibien.

Gwechall n'anavezet ket e-touez ar yaouankiz
An dispignou diboell, didalvoud e peb giz...
It d'al leh ma karfoh, d'ar fest, d'ar pardonioù,
Nag a arhant o ruill war ar hontoueroù !

Gwechall, on tadou-koz a esperne o zra,
Na deuzent o madou nepred evid netra.
Ha n'eo ket eun netra ar gwin *ardant* hanvet,
A ra kement a zroug deom-ni oll, Bretoned ?...

***

XI

AN DELIOU EN DISKAR-AMZER

Da Fañch GUIVARC'H

Deliou ar gwez melenet oll
A nij pa hwez an avel foll ;
Lavaret 'vefe eneoù
Deuet da houlenn or pedennou....

Nag i 'oa koant n'eus ket pell c'hoaz
Oh ar skourrou gand o liou glaz !
Hirio, siwaz ! int dislivet,
Ha dindan treid an oll breset.

Tud yaouank, kemerit kentel
Gand an deliou seh o vervel :
« Yehed, kened, a dremeno
A-barz nemeur c'hwi a varvo !... »

Er bloaz a zeu deliou nevez
A zavo adarre er gwez ;
Goude breinadurez ar bez
Ni 'zavo ivez d'ar vuhez.

***

XII

CHOMIT EN HO KLUD

Da Louis An GALL, Kervoern.

Bretoned, chomit en ho klud !
Labourit parkeier ho tud ;
Er mêziou 'z eus pinvidigez,
Hag er hêriou kalz dienez.

Paotrezed, chomit en ho klud !
Chomit e-kichennig ho tud ;
An dañvadez pell diou he mamm
Ne zaleo ket da gaoud lamm.

Bugale, chomit en ho klud !
Er hêriou ez eus avel yud,
A hwez kaled e peb amzer
War gorv hag ene ar skuber.

Kenvroiz, chomit en ho klud !
Chomit e karteriou ho tud ;
Er mêziou e kaver yehed,
Peoh gwirion, frankiz, eürusted.

Gallaoued, chomit en ho klud !

Lezit didrouz eur boblad tud ;
Ar Vretoned na hedont ken,
Lezit e dra digand peb den !

***

XIII

MEULEUDI BRO-LEON

D'ar Breur CONSTANTIUS.

Pa oa c'hoaz paianed on tadou-koz e Leon
Doue 'n-deus war or bro greet eur zell a galon ;
E zaoulagad kel lemm a zibab ebestel
A gaso war-zu Breiz da brezeg an Aviel.

Abredig Leoniz a welas
Sklêrijenn vurzuduz ar groaz :
Da Leon Doue en-deus kaset
Eun niver braz a Zent vrudet.

E Breiz-Tramor, du-ze, Paol oa en e bedenn,
Pa wel tostig dezañ eun êl gwisket e gwenn ;
Euz an neñv e tired, degaset gand Jezuz,
Gantañ ar helou-mañ, a-dra-zur souezuz :

« Beleg santel, sav alese,
Gourhemennet eo gand Doue ;
Treuz prim ar mor, kerz da brezeg
Da Vreiz-Izel ken ezommeg. »

Raktal Paol a zentas, gand eun nebeud meneh,
Mond a reas war vor, 'trezeg Arvor, dineh ;
Diêz e ve lared ar vad a reas dre-oll
D'on tud koz paianed a veve en o roll.

Ar Vretoned, stard en o fenn
Ne vez morse 'med eur gredenn ;
D'ar gwir feiz kristen gounezet,
Arvorig a gredo bepred.

Ar pezh en-deus greet Paol tro-war-dro da Gastell,
Pegement a re all o-deus e Breiz-Izel
Diskaret gizioù kriz, ha plantet en o leh

Kroaz santel Or Zalver, ha kustumou dibeh.

Eñvel a rin Mikêl Nobletz,
Bet eo dre Leon e peb parrez ;
Hag e ziskibl an tad Mâner,
Manah santel, gwir brezegeger.

E Leon e talh an dud bepred d'o Brezoneg,
'Vel ma chom ar brennig en aod ouz ar herreg ;
Karoud a reont ivez o bro, o farkeier,
Evel gweñvi a reont pell diou o lanneier.

Ar baotred yaouank a vro-Leon
A zo enkreuz en o halon,
Pa rankont, siwaz ! dilezel,
O farrez, o bro Breiz-lzel.

Leoniz a ya bep bloaz gand feiz d'ar pardonioù,
Evel ma 'z ee gwechall a-raozo o zadou ;
Ar hustumou santel euz eur rumm d'egile
Koulz hag eun degouez sakr a dremen e leve.

E Leon ar merhed, ar gwazed,
Dirag o skeud ne grenont ket ;
Hen diskouezet o-deus ervad,
N'eus ket pell c'hoaz, m'hoh-eus soñj vad.

Eur flouredelizenn goant e Leon a zo savet,
Eun iliz kaer meurbed, da Vamm Jezuz gouestlet ;
Piou n'eo bet er Folgoad e-harz skeudenn Vari,
O skuilla daelou puill, o kana, o pedi ?...

Eun dudi 'vez gweled Leoniz
Da zeiz ar pardon deuet gand feiz,
Da zaludi en iliz koz
Rouanez vad ar baradoz.

Evel kador sant Per, bro-Leon 'zo war ar roh,
N'oufe beza harpet war diazez kreñvoh ;
Ar mor diroll a sko, a sko pell amzer 'zo,
Hep he diskara tamm, biken n'he diskaro !

Leoniz o-deus eur penn kaled,
Evel ar vro leh int ganet ;
Ar vourrevien n'hellint biken

Ober dezo nah o hredenn.

Yez enoruz or Breiz, yez koz ar Vretoned,
Ar Brezoneg dinoaz a zo hirio barnet,
Barnet d'eur maro trumm gand pennoù diaouleg,
O-deus c'hoant ober deom komz hebken ar galleg.

Dre be seurt gwir e teuont-i
Da wallgas kement or yez-ni ?
Leoniz a stourmo kaloneg,
Evid mired o Brezoneg.

Dismantrierien dizakr, mistri eur pennad 'zo,
O-deus laret : « Brezel da gement a gredo
Mui na Breur, na Beleg, mui ken a Leanez !... »
Setu o mennoz fall, deuet da benn, pe war-nez...

Dizale, 'vel en Dispah braz,
E Leon 'vo diskaret ar groaz,
Ha serret kloz an ilizou
E-pad marteze bloaveziou.

Er skoliou dibater ar vugaligou keiz
Ne glevint mui hano a Zoue, nag a feiz ;
Dizrei d'ar houezeri a hoantaont, me gred,
Evid ober deom-ni beva 'giz ol loened.

An den ne hell ket beva reiz
Pell diouh sklêrijenn hlan ar feiz ;
Er fank, en draill, er vuntrevez,
Heb doujañs eun Doue e kouez.

Leoniz a zo tud a skiant,
Heuill an hent mad oll o-deus c'hoant ;
Mar bez red rei zoken ar gwad,
Her graint kentoh eged fallaad.

Arvoriz ker a vro-Leon,
Bezit bepred tud a-galon ;
Mirit kiziou ar Vretoned ;
Ha lezit re ar Hallaoued.

Keit ha veoh feal d'ho Toue,
Ha d'ar Brezoneg koz ivez,
C'hwi vo eüruz en ho puhez,

Ha muioh en neñv, eun devez !

***

XIV

AR VEZVENTI VILLIGET

HE FROUEZ. EUN TORFED NEVEZ.

D'an A. DE THEZAC.

Tostait, Bretoned, me ho ped,
En em vodit oll da gleved
Eun darvoud c'hoarvezet a-nevez
Dre gounnar dall eur roulerez.

Pa deu ar gwaz d'en em vezvi
Pebez dizurz e-barz en ti !
Mar deo ar wreg, siwaz ! gwasoh
Ez a peb tra, me 'lavar deoh.

Ar wreg evid kaoud gwin-ardant
A werz pa n'he-deus mui arhant
He dillad, an arrebeuri,
A gaso d'an ostaleri.

Gounid ar mezhvier a zo treud,
Ne labour nemeur kennebeud ;
Tost d'an hanter euz ar zizun
E tremen hep beza war yun

Gwelit anezañ d'ar zadorn,
E hounidegez en e zorn ;
Ha kaset e vo d'ar vamm gêz
'Vid diarbenn an naonegez ?

N'eo ket aze c'hoant ar mezhvier,
En ostaleri 'ma e gêr...
E teir eur³⁵ en-devo teuzet
An arhant kement gortozet.

E keit-se ar vugaligou,

---

³⁵ eur : gwelloc'h e vefe bet ober gand "eurvez".

Du gand an naon, a laosk klemmou,
O houlenn bara gand o mamm,
Red dezi lavared n'eus tamm I

Red mad e ve d'ar gwin-ardant
Dond euz kalon an êrouant,
Evid teuler dre ar bed-oll
Dizurz, torfed ha buhez diroll.

E miz c'hwevrer diweza, 'n eur gêr ha n'hanvin ket,
Eun den euz ar re wella, Fañch, a yoa degouezet
Da houlenn gaad Yann Varzin, merour er gêriadenn,
Da houlenn eur zom arhant a bini³⁶ oa perhenn.

Krouadurig Yann Varzin, klañvidig pell a yoa,
Edo war vein an oaled, tost d'an tan o tomma,
Pa welas o tegouezoud gwreg Fañch, ar roulerez,
Liou ar gwin-ardant warni, ha dremm eul loen gouez.

Anaoud a ra koulskoude Fañch, he gwaz reuzeudig,
Hag e houlenn, dijipot, arhant eun nebeudig ;
Hogen, o houzoud³⁷ re vad e vije prim lonket,
Hemañ a respont dichek : « Arhant n'az-pezo ket ! »

Ha goude beza stlapet mil malloz war he gwaz
Ar wreg divez en e chouk gand daou zorn a grogas;
En doare-ze, korv-oh-korv, e kouezjont en oaled,
War ar hêz bugel dinoaz, ganto en tan pilet !

O kleved youhadennou ar bugelig en tan,
An eil war-lerh egile 'savjont kuit diwarnañ ;
Pa oe savet gand e vamm - e pe stad truezuz ! -
Ar hêzig oa peuz-devet hag a grie klemmuz !

Ne gredan ket e chomfe pell beo ar paotr bihan
Goude an darvoud skrijuz, mez gwirion, a gontan.
Setu eun torfed muioh da staga, m'on-deus c'hoant,
Oh lost hir an torfejou greet gand ar gwin-ardant.

Al loen a oar ehana p'en-deus bet e walah,³⁸
Ar mezhvier ne baouezo ken a vo leun e zah,
Ahann ma vezo teuzet ar gweneg diweza,

---

³⁶ a bini : a behini. "Eur zom arhant e oa perhenn anezi".

³⁷ o houzoud : fazi a-goz.

³⁸ e walah : e walh.

Ha ma vo eet e moged e dammig skiant ganta'.

Mar deo mezuz 'vid eun den, krouet evel Doue
Diskenn 'n eur stad ken izel, petra lared neuze
Euz kristenien badezet a zo ker stank hirio
A en em ro d'an evaj o laz hag o daono !

***

xv

AL LUSKELLEREZ

- Da Vadalen THOMAS. TON *Ar Pillaouer.*

Va bugelig koant, kousk aze,
Dindan askell êl Doue ; *(bis)*.
Kloz da zaoulagadig seder,
Kousk aze, va bugel ker.

Diskan.

Va bugelig koant, kousk aze,
Dindan askell êl Doue.

Krouadurig, me 'm-beus avi
Ouz ene 'vel da hini,
Digailar c'hoaz diou ar pehed,
Dienkrez war draou ar bed.

Va halonig, petra vezi
War an douar pa greski ?
Petra vezo da zeveziou
O treuzi an amzeriou ?

Marteze vezi eun eskob,
Karet, meulet gand ar bobl ;
Ha me da vamm a vo eüruz
Oh da weled gallouduz.

Ha te 'vezo den a vrezel,
Soudard savet e reñk uhel ?
Pe prezidant ar Republik
En eur vro gaer pinvidig ?

Heb ma ve red mond ken uhel,

Zoken en or bro Breiz-Izel,
Marteze te vezo brudet,
Ha gand kalz a dud doujet.

Siwaz ! petra lavaran ?
Huñvreal 'dra zur a ran.
Ma vefes, va mab, eul lampon,
Pebez enkreiz evidon !

Pinvidig 'vi ket, a gredan,
N'em-beus netra er bed-mañ ;
Labourad a rin koulskoude
Evid mad va bugale.

Va halonig, pegeid amzer
'Chomi tost d'az famm³⁹ er gêr ?
Ha da beleh, mabig ez i,
Pa droi kein d'on toullig ti ?

An oll draou-ze a zo pell braz,
Va mab, n'o hlevez ket c'hoaz ;
E-pad da gousk, gand an êlez,
Nij da vro gaer ar Werhez.

Unvan da vouez gand o re
Evid meuli da Zoue ;
Distro goude da lavared
D'az famm 'pez az-po gwelet.

***

XVI

POAN RAFES D'AZ ÊLIG !

D'an Aotrou A. GOUZIEN, kure e Landi.

Bugelig koant ha mibin,
A gavan o c'hoarzin,
Ma tegouez ganez gweled
Eur c'hwilic alaouret
O hournijal er prajou,
O klask ar bokedou,

---

³⁹ d'az famm : lavaret e vez evel-se e lehiou 'zo : d'az mamm.

Na dorr ket e askellig,
Poan rafes d'az êlig !

War gerreg flour an aodchou,
O tiskuiz a-wechou,
Ma tegouez ganez gweled
Ar hlazard perlezet,
O tomma en heol skeduz
E gorvig lugernuz,
Na vruzun ket al loenig,
Poan rafes d'az êlig !

Pa deu an nevez-amzer
Gand e zeiziou seder,
Ma tegouez ganez gweled
Pe viou, pe laboused,
Kuzet en eur harz lanneg,
Pe en eur valaneg,
Na zistruj ket an neizig,
Poan rafes d'az êlig !

Er parkou, oh ar hleuziou
El leh ma 'z eus bleuniou,
Ma tegouez ganez gweled
Eur wenanenn pladet,
Eur wenanennig dihloar
O klask mel dous ha koar,
N'he laz ket, va mignonig,
Poan rafes d'az êlig !

E-pad tomnder an hañvou,
O redeg er mêziou,
Ma tegouez ganez gweled
Eur hrill-kaner heoliet,
O kana mil meuleudi
D'e Grouer gand dudi,
N'e spont ket, va bugelig,
Poan rafes d'az êlig !

M'az-pefe c'hoant eun devez
Gand gwall gompagnunez,
Da ober eun dra hrevuz,
Traou fall, c'hoariou euzuz,
Teh prim, teh kuit heb dale,
Truez ouz da ene !

N'e las ket, va bugelig,
Poan rafes d'az êlig !

(Kurunennet er bloaz 1904, gand an Association *Littéraire et artistique de Bretagne.*)

***

C'HWEC'HVED LODENN

SEIZ SANT BREIZ-IZEL

A-RAOG

- D'am mignon an A. VALLEE, barz *Abherve*, Rener Kroaz ar Vretoned.

Ni, Bretoned, kanom enor ha meuleudi,
D'on Fatroned eüruz, kanom oll gand dudi ;
Kanom a vouez uhel labourou, vertuziou,
Oberourien or bro, sent koz or harteriou.

E Breiz-Izel gwechall ar zent-mañ 'oa pedet,
D'o beziou a-bell braz gand feiz e tireded ;
Siwaz ! ar hantvejou, pell 'zo o-deus ledet
Gouel du an ankounah war gizioù koz brudet.

En amzer eüruz-se den ne oa souezet
Ma 'z ee a-vandennou kalz a berhirined
Da veziou Kaorintin, Brieg ha Pol a Leon,
Patern ha Tugdual, ha Malo, ha Samson.

***

SANT KAORINTIN

Kenta Eskob Kemper

Ganet e Breiz-Izel euz a gerent kristen
Abred-mad Kaorintin a garas ar bedenn ;
Evid gelloud gwelloc'h beza oll da Zoue,
Yaouankig, en eur hoad, e-unan 'n em denne.

Gand peskig e feunteun, Kaorintin eun devez
A vag ar roue Gradlon hag e gompagnunez ;
A henou da henou goude ker braz burzud,

Euz ermit Plouidiern pell e skignas ar brud.

Gradlon da Gaorintin istim a ziskoueze,
Karantez ha doujañs, anaoudegez ivez ;
Dezañ gand plijadur kalz douar a roas,
War bere ar manah eur gouent a zavas.

Gradlon a hoantae kaoud eskob e Kemper ;
Kaorintin a zibab evid ar garg pounner.
Diwar neuze da vad bepred e labouras
Da gelenn e zeñved en deñvalijenn c'hoaz.

Ar blijadur en-doe da weled maread
Eneou kristenneet o tond da gaoud o zad.
En diwez 'oe galvet david an eürusted
Gand Doue ar Mestr mad, e palez an Dreinded.

Breh santel Kaorintin gand doujañs a virer
En e japelig koant e iliz-veur Kemper ;
Pa vez, d'ar goueliou braz, a-wel d'an oll laket,
Kalz tud eno 'weler, dirazañ daoulinet.

***

SANT BRIEG

Kenta Eskob ar gêr a zoug e hano.

Brieg e Breiz-Veur 'zo ganet,
Euz a gerent dijentiled.

Euz a gerent dijentiled
Mez, siwaz ! ivez paianed.

Eur wech ma 'z eo bet beleget
E Breiz-Veur en-deus prezeget.

Eur pennad mad e labouras,
O planta e peb leh ar groaz.

Setu eun êl a-berz Doue
O tond d'e gaoud, eur beure 'oe.

« Sav alese, beleg santel,
Ha kerz war-zu bro Breiz-Izel ! »

Heb marhata ez a kerkent
Gand tri-ugent manah en hent.

El leh m'ema kêr Sant-Brieg,
N'ez oa neuze 'med eul lanneg.

Eno savas eun abati
E pehini 'karie pedi.

An eskob mad a oa karet,
Ha gand ar bobl, meulet, doujet.

Kendelher a reas da deuler
Ar gwella had d'e zeñved ker.

Sevel 'rejour a-nebeudou
En-dro d'ar gouent tiegeziou.

Setu penaoz e oe savet
Ar gêr euz e hano hanvet.

Erfin, karget a labourou
E varvas, war-dro pemp-kant daou.

Mired a reer e Sant-Brieg
Relegou 'n eskob kaloneg.

***

II

SANT POL -A-LEON

Kenta Eskob Kastell.

Genidig euz a Vreiz-Tramor,
Abred e klaskas eur goudor
Evid mired e ene glan,
Ha beza gand Doue unan.

Goude goulenn ouz e gerent
An aotre da vond d'ar gouent,
Da zant Ildud, manah brudet
D'an oad a bemp bloaz 'oe fiziet.

Eur wech ma 'z eo bet beleget,
Ar feiz en-deveus prezeget
Da dud Breiz-Veur a zirede
D'e gleved euz a bep koste'.

Gwelom amañ, ni, Bretoned,
Evez Doue en on andred,
Gervel a ra da zond d'or bro
Ebestel dispar ar feiz veo.

Da gaoud Pol, ar beleg santel,
Eun êl a deu a denn-askell :
« Gwel du-ze, Pol, dreist ar mor braz,
Poblou en deñvalijenn c'hoaz !

Azezet e skeud ar maro
Eneou en em goll heb distro ;
A-berz Doue, kerz d'o zikour,
Treh e vezi d'an enebour !... »

Pol, o sevel, a gerz raktal,
Ha gantañ daouzeg manah all ;
Diskenn a reont oll en Eusa,
Leun a baianed ar wasa.

Kentre⁴⁰ sant Pol hag e veneh
A ya da brezeg e peb leh ;
Hag a-benn fin ar c'hwehved miz
An oll a yoa ganet d'ar feiz.

Ha setu eun êl adarre
Da gaoud Pol, hag a lavare :
« Servicher feal, it larkoh,
E Goueled Leon, it uhelloh.... »

Ar hont Wizur a houarne
Douarou bro-Leon d'ar mare,
Hag a roas dezañ e balez
'Vid loja e gompagnunez.

Eun êrouant skrijuz meurbed
E Kastell 'zebre tud, loened ;
Sant Pol goude beza pedet

---

⁴⁰ Kentre : dioustu.

Her beuzas hep tamm droug ebed.

Gand pobl ha noblañs dibabet,
Sant Pol a oe eskob sakret ;
Aliez 'wele e zeñved,
Siwaz ! oll neuze paianed !

Erfin dinerzet, ha koz braz,
Sant Pol e garg a zilezas,
Da hedal e peoh ar maro,
E goudor eur gouent distro.

***

IV

SANT PATERN

Kenta eskob Gwened.

Ar zant-mañ 'hanas ivez en or bro Breiz-lzel,
A noblañsou pinvidig, euz a lignez uhel.
Abredig e tisprizas madou ha gloar ar bed,
Evid beza da Zoue korv, ene ha spered.

En eun ermitaj kuzet 'tremene an amzer,
O pedi, o kastiza eur horv c'hoaz gwall dener.
E vertuziou dreist-vuzul a zachas diskibien
A hoantae eveltañ beva er binijenn.

E-touez ar re-mañ 'kavom an abostol Patris,
Abostol braz Iwerzon, den santel leun a feiz.
Patern 'oe gand Meriadeg da eskob dibabet
Pa oe greet eun eskopti er gêr goz a Wened.

Goude ma oe greet eskob e labouras bepred
Da hounid oll da Zoue deñvedigou Gwened ;
Er gwel a ze n'espernas netra na noz, na deiz,
Evid lakaad da bara sklêrijenn splann ar feiz.

Hini bremañ na houfe lared gand gwirionez
An oll vad greet er vro-ze dre skweriou e vuhez,
Ar vuhez-se ken kaled, ken leun a vurzudou,
Euz e zaouarn e koueze beb seurt madoberou.

En despet d'e zantelez tud a gavas abeg,
A vroudas dre warizi an eskob kaloneg ;
Patern, 'vel ar pastor mad, pell amzer a boanias
Da hounid o halonou, heb dond a-benn, siwaz !

Heuilla 'reas neuze ar c'hoant en-devoa bet atao
Da ren eur vuhez kuzet, en eur hornig distro.
Nebeud amzer da houde 'vid ar zant e sonas
Eur eüruz ar wir frankiz en devez ma varvas.

Ar zant-mañ a oe beziet el leh ma 'z oa marvet,
Leh nebeud anavezet, deuet prim da veza brudet.
Doue dre-oll enkantas milit⁴¹ e zervicher
Dre vurzudou c'hoarvezet war ar bez, heb niver.

***

V

SANT TUGDUAL

Kenta Eskob Landreger.

Setu c'hoaz euz zant all ganet e Breiz-Tramor
Da bini gand bennoz or bro garet Arvor,
Dre m'en-deus prezeget ar wir feiz pell amzer
Kerkoulz e Leon hag e Treger,

E skol vrudet Ildud, kaset yaouankig c'hoaz.
Heb dale Tugdual a deuas desket braz ;
Hogen, e zantelez, par d'e zeskadurez
A yee ivez war-gresk bemdez.

A-houdevez abad en eur gouent euz e vro
E labouras dalhmad da veza war eun dro
D'e oll veneh eun tad, hogen ivez eur skwer,
Gand e galon meurbed tener.

Souezuz eo ar vad greet gand ar zant e Breiz,
Oh hada dre vro Leon, hag e Treger ar Feiz ;
Goulenn a reed dre-oll darn euz e ziskibien
Evid skign ar wir sklêrijenn.

Hanvet 'oa bet eskob er gêr a Landreger

---

⁴¹ milit : mirit.

Gand ar bobl anaoudeg evel gand ar hloer ;
Hogen e nerz-kalon da hourdrouz an dizurz
A gounnaras an dud kabluz.

Evid peoh an Iliz, Tugdual a zilez
E garg pounner meurbed gand laouenidigez,
Evid mond er gouent eur pennad da veva
Gand e hoar abadez, Seva.

Hep dale, Tregeriz, kastizet gand Doue,
A halv da zond en-dro an eskob adarre,
Pehini a labour 'vid o zilvidigez
Keit ha m'en-deus eun tamm buhez.

Eur gurunenn skeduz en neñvou a hede
Eskob santel Treger d'e gemer dizale,
Dre eur maro eüruz, evel m'en-doa bevet ;
E vez goude 'zo bet brudet.

***

VI

SANT SAMSON

Kenta Eskob Dol.

Abredig mad ar zant-mañ 'oe kaset
Da skol Ildud, an abad ken brudet ;
Madeluz, devod, bugel sentuz,
Ren a eure eur vuhez oll skweriuz.

E skol ker mad Samson en-deus desket
Skiant ar zent gand skiantchou ar bed ;
Goude reseo urz ar velegiach
En em dennas e-barz eun ermitach.

Eno, noz-deiz, koulz lared, e pede
Hag e kane meuleudi da Zoue,
Beteg ma oe gand noblañs hag ar bobl
Greet e Breiz-Veur abad hag arheskob.

Nebeud goude eur zoñj 'zo 'n e spered
C'hoant en-deveus da Vreiz-lzel doned,
Devet gand youl da hounid da Jezuz

Eneou paour kalz a dud walleüruz.

Setu perag dizale 'oe savet
Abati Dol, e berr amzer brudet.
Prezeg a reas ar wir feiz tro-war-dro,
Gand e veneh, e cheñchas tu d'or bro.

A-houdevez, Samson eet da Bariz,
A oe hanvet war gador Dol, e Breiz,
Gand ar roue, d'an hini e plije
Vertuziou kaer Samson, an den-Doue.

Tri bloaz goude, uzet gand al labour,
Samson a varv, koulz lared 'vel eur paour ;
Uhel en neñv ez a da ziskuiza
E-kreiz eur peoh peurbaduz evita'.

***

VII

SANT MALO

Kenta Eskob Aleth.

Brudet dre galz a vurzudou,
Malo, gand an oll noblañsou,
Da eskob e oe dibabet
Er gêr Aleth neuze hanvet.

Na noz, na deiz, repos ebed,
Kement e karie e zeñved ;
Gourdrouz a ree paour, pinvidig,
Gand eur garantez virvidig.

Evel hada 'ree war e hent
Burzudou ar vrudeta zent ;
Ken niveruz int, va zud ker,
N'hellan ane' lared eur ger.

E hardiziegez da damall
O dizurziou d'ar pennou fall
War vuhez an eskob e tennas
Eun arne spontuz a drabas.

Ma oe red dezañ en em denn, `

Lezel oll e zeñved a-grenn ;
Oh o fizioud e Doue an Tad,
Setu Malo pell o kuitaad.

E-pad m'oa bro Sain-tonj brudet
Dre vurzudou an harluet,
E kêr Aleth, ha tro-war-dro,
E falhe founnuz ar maro.

Neuze 'welont, an dud dallet !
Penaos ez int bet faziet ;
Hag e kasont d'ar pastor mad
Eun daouzeg pe drizeg kannad,

Eun daouzeg pe drizeg kannad
D'e bedi da zistrei timad,
Hag ar henta gwella d' Aleth,
War-zu e bobl oll glaharet.

An eskob oe degemeret
Gand eul levenez vraz meurbed ;
Hogen, eno ne jomas pell,
Hervez eun urz deuet gand eun êl.

Erfin, karget a labourou,
Koz braz, ha leun a vertuziou,
Malo a ya d'an eürusted
En-doa pell a yoa gounezet.

***

SEIZVED LODENN

DANEVELL

SANTEZ GWENNIG

Santez Gwennig a vevas en naved kantved, war bord mor Breiz-Izel, e kichennig bourh Beuzeg, war horre tevenn Porspiron. He dremm leun a zouder a zo c'hoaz galvet gand labourerien an douar, ha dreist-oll gand martoloded ar vro. Bez' ez eo patronez ar re a hoarvez gwall zarvoudou ganto war an dour, hag, en eun doare ledannoh, skoazell an oll dud poaniet, eun dra bennag evel Intron Varia-Wir-Zikour, hogen chomet muioh e kuz. He buhez penn-da-benn a zo eur burzud, adaleg ar mare ma oe gwelet evid ar wech kenta war douar Breiz, d'he 16 vloaz, beteg an deiz ma 'z eas diwar-wel, en eun taol

kont, daou zevez goude, o tremen eno eun nebeudig euriou⁴² hepken, euriou ken buhezeg, ken leun, ma 'z int a-walh da rei da anaoud ar pezh a oe teñzoriou he ene hag ar zoursenn euz he vertuziou. Gwennig ! He hano, ha na lavar ket deom a-hend all, dre ar pezh en-deus a guzed evid kalz a dud, eur weledigez hlan e-barz eun neñvou digohenn, pe gwagennou skeduz en eur mor a beoh ? Gwennig ! Kleved a reer eur zon c'hweg en hano-ze, ha ne weler ket ar pezh a ra dezañ beza ker mad. Ema c'hoaz er spered ha kerkent e teuer da zoñjal el laboused klevet o kana en eur hoad, el leh ma'z eer da glask êr fresk an nevez-amzer.

Felloud a ra din rei deoh da houzoud penaoz ema 'r vro en hini e tremenas an nebeudig euriou souezuz-se.

Bourh Beuzeg, gand e dour koz, kelhiet gand eur guchennig tiez toet gand plouz, a zo bepred en e zav. Beza ema war-dro eun hanter leo diouh tevenn Porspiro, el leh ma kreder e vevas ar werhez yaouank.

N'eus ket kalz a dra da weled e bourh Beuzeg. Hogen, pa ziskenner ahano evid mond etrezeg ar mor e treuzer eur hoad gwez pin, dilerh koajou braz en em lede, bremañ ez eus meur a gant vloaz, war an aochou-ze leun a gerreg. Eno koueriaded an amzer-ze yee war-lerh ar moh gouez beteg en o zoullou kuzeta.

Ar hoajou-ze a yoa a-zioh riboulou leun a drêz, ar re, da zeiziu skeduz an hañv, a lugerne evel eun dousier⁴³ alaouret war behini tarziou glaz ar mor a deu da vervel en eur stoufad⁴⁴ eonenn. Hirio ez eus nebeud a wez eno ; en o leh e kaver parkadou lann, dezo bleun melen evel an aour, balan ha brug ; hag e heller, d'ar pardaez, kredi eo Gwennig a douch outo gand he zreidigou noaz, pa weler anezo o krena dindan an êzenn fresk. Ma ne gaver ket ar gwez sapr, heñvel ouz pilierou iliz-veur eun eskopti, eo marteze abalamour Gwennig ne fell mui dezi kaoud nemed an neñv evid toenn.

Ne weler mui kennebeud ar moh gouez ; ar zaout du bremañ, saout Breiz-Izel, ker mad da lesa⁴⁵, eo a bign ar gwenojennou riskluz, o peuri brug ruz an tevenn ; degaset 'vezont d'ar verouri gand ar mesaer, a ra d'e skourjez strakal e kornioù distro an hentchou leun a hekleo.

E-keñver, setu pleg-vor Douarnenez, azaleg Beg-ar-Raz beteg Beg-ar-Havr, digor frank d'al laonennou mor, a freuz en eun doare ken plijaduruz en hañv ma kredfed a-boan int an heveleb re a groz ker spontuz e nozveziou teñval miz du ; miz du, ar miz dreist-oll euz ar spont, miz ar peñseou, ha miz Gwennig ivez.

E gwirionez, er miz-se eo e teuas da Vreiz-Izel ; ha Doue a falvezas dezañ e tiskennje e zervicherez yaouank el leh-mañ dre ar burzud a dlîe beza ar mên-diazez euz he santelez.

Ar Saxoned krabanuz a yee atao war a-raog ; ha tud Breiz-Venr a zerede a-vandennadou war-zu Arvor, an hini a deue da veza o mamm-vro nevez. Evel-se e pignas Gwennig hag he herent war al lestrig a dlîe o degas en or bro.

---

⁴² euriou: eurveziou.

⁴³ eun dousier : ?

⁴⁴ eur stoufad : eur stouv (?)

⁴⁵ lesa : lêza (?)

Kement-mañ a zegoueze e miz du, hervez testeni paperou koz. Surprenet gand ar vougided ha gand ar gwall amzer, e kolljont o hent, ha n'o-doa mui evid gouzoud dre be du mond nemed an tan euz al listri a welent dirazo.

Hogen, an oll a oar pegen kriz 'oa Bretoned an amzer-ze.

Beza e oant eonnennerien vor, o veva gand al laeroñsiou greet ganto war al listri. Kustum 'oant da staga goulaouennou rousin oh kerniel ejenned da bere o-doa hualet an treid, ar pezh a ree d'ar goulou beza heñvel eun tamm bennag oh sklerijenn al listri war ar mor. Evel-se ivez 'oe faziet ar vag war behini edo Gwennig hag he herent. O kredi tehed ar herreg evid mond pell diou an aochou, e teujont da steki outo, ha d'en em goll. Gwennig hepken a hellas en em zavetei. Perag hi ? Abalamour Doue en-doa a-benn neuze skoet he halon gand e hras nerzuz ; hag e-pad ma c'hweze an avel foll, Gwennig, en eur horn euz al lestr, a bede euz a oll nerz he halon c'hoaz glan. Kredi a reas bale war ar mor kounnaret, o rei an dorn da Jezuz, ar Pastor mad, euz a behini 'oa an oan dousa ha gwenna ; ar gwall amzer a goueze dre-oll ma tremene gantañ. Dizale kement-mañ oe eun dra wir eviti. D'ar mare ma stoke al lestr oh ar roh, Gwennig ne welas netra en-dro dezi ; hogen, eun dorn a grogas en he hini, hag a zachas anezi goustadig. Mond a reas da heul, ha ne welas he-devoa baleet war ar mor nemed pa lakaas he zreid war an aod. Neuze an dorn en-doa he bleinet a ziskrogas, hag en em gavas he-unan. N'oa den d'ar mare war an aod. Hogen, pellohig, a-dreñv eur grehenn, el leh m'ema penn ar wenojenn a gas war greh an tevenn, e welas tammou mad a houlou rousin, sanket en douar, hag a zeve o teuler kalz a voged, hag eur sklêrder a zeblante dond euz an ifern.

Heb aon ebed, ar bugel a dostaas outo. Ha perag he-divije-hi bet aon ? E gwirionez, dorn Doue en-doa he lezet ; hogen, daoust ha ne ouie ket edo atao en he hichenn ? Daoust ha ne glevet ket anezañ en he halon ? Dond a reas eta goustadig beteg ar goulou, a zeve oh ober eun tammig trouz, ha pa oe tostig, e welas - tra spontuz ! - eur goan direol hag iferniuz chomet a-za en eun taol-kont.

Kerniou-boud leun a win c'hoaz a oa eno sanket en trêz dre o fenn-moan ; tammou braz a gig moh-gouez a gaved amañ hag a-hont, stlejet war an douar, hag a daole eur flaer spontuz a lard rostet. Du-ze, podou alaouret, braoigou a bep seurt, traou deuet euz ar peñseou, e berniou ker braz an eil hag egile, lakaet el leh m'edo an dud ouez o koania eun nebeud amzer a-raog.

Pleñch ar barrikennou distoufet, leiz c'hoaz, a lugerne dindan bannou an tan o krena ; a-gostez, e kichennig ludu ruz eun tantad maro, tud koz ha gwragez hanter-noaz, mesk-ha-mesk, astennet war an drêz hag an askol, a yoa o hoi o horvajou gwin-ardant. Ar re-mañ oa ar re n'o-doa ket gallet tehed da heul ar re all p'o-doa gwelet Gwennig o vale war ar mor, eur sklêrijenn skeduz en-dro dezi. Edont e-touez an drez hag ar spern ; n'o-doa ket gallet mond pelloh. O weled kement-se, Gwennig a zantas he halon o sevel gand heug, hag he-doe krenienn er wech-mañ, rag m'oa gwenn evel kerniou ar menezioù goloet a erh ; abalamour ivez n'he-doa morse gwelet teñvalijenn an dud fall na zoken klevet hano anezo ; abalamour c'hoaz m'edo o paouez gweled Doue, ha ma edo bremañ dirag eur skeudenn euz an ifern ; abalamour, en diwez, mousc'hoarz ar

gwragez divezet⁴⁶ ha mezo oa heñvel ouz c'hoarz fall an diaoul. Gwennig a zaoulinas hag a bedas.

Edo ken don en he fedenn, ma ne welas ket ar furmou tud o tond an eil war-lerh egile euz toullou ar rehier a yoa en-dro d'an tevenn, hag o tiskenn euz ar hoad war an aod, hogen, goustadig, evel aon dezo.

A-nebeudou e tostajont, oh ober signalou an eil d'egile. Pa 'z oant degouezet en dro dezi, e weljont kelhiet gand eur sklêrijenn par d'an hini a deu euz an heol dreist an tarziou mor par sko warni he rannou da vare kreisteiz. Hogen, gweled a rejont ivez n'oa nemed eur bugel, hag e rojont dezi an hano a "*Gwennig ar mor*".

Pa oant degouezet oll eno, gwazed, merhed, tud koz ha bugale, gwisket gand truillou a bep seurt liou, lod laonennou⁴⁷ alaouret warnezo, lod all fichet gand braoigou arhantet, deuet oll diwar-goust ar paour-kêz tud sachet ganto eno da veuzi, neuze Gwennig, kreñveet gand he fedenn, a zavas, c'hoanteg evel eur bugel, ha dispont evel eur zantez, evid teuler he sellou war ar bodennou tud-se spontuz ha mez o gweled, hag a jome eno bremañ hep flach, dalhet gand eun dra zouezuz ha na ententont ket.

Gwennig a gomzas :

- « Ho-pet truez ouzin, na rit ket a zroug din. Edon war al lestr hoh-eus degaset war ar reier. N'eus nemedon a gement a ve salvet ; na rit ket a zroug din ; n'eus nemedon e buhez ; n'am lakit ket d'ar maro. »

O selled neuze war-zu ar penn pella euz an tevenn, e welas eno eun tiig koz, greet gand mein, hanter ziskaret, hag e lavaras oh hen diskouez d'an oll :

- « Lezit ahanon da veva aze ! »

E-kreiz teñvalijenn an noz, an ti koz a oe, en eun taol, sklêrijennet, 'vel pa vije bet an heol o para.

Oll e kouezjont d'an douar, spontet.

- « N'ho-pezet aon ebed, a lavaras-hi, me 'zo o vond da gousked. » Gwennig a bignas he-unan war an tevenn, dre douez ar raden hag ar brug He gwelet a rejod, gwenn, lugernuz, o vond dre ar wenojenn ; he zreid ne stokent tamm ebed oh an douar. Nebeud goude edo en toullig ti. Al laeron-vor a yoa chomet bamet war an aod, o selled gand enkreuz ouz eur burzud ken souezuz ; ha pa ehanjont da weled furm hlan ar bugel, e kouezjont, o fenn harp en trêz evid tremen an noz. Antronoz vintin pa zihunjont, peb tra a yoa evel kustum en-dro dezo. An ti dirapar n'oa mui skeduz evel en derhent. Dilerh ar vag bruzunet, hag ar horvou maro a yoa bremañ war an aod, degaset di gand tarziou ar goueled.

Gwennig a zeuas dizale er-mêz euz he zi o teuler eur zell hir war linenn an dremmwel ; liou briz-wenn an neñv na ree nemed unan gand hini ar mor. Hag e troas da zelled war-zu an tevenn ; souezet-marzo e oe o weled eno c'hoaz an dud kriz e-touez pere he-doa tremenet e penn an noz a-raog ; eur guchenn vugale hebken oa eet da gichenn ar mor evid dastum restachou ar vag ha

---

⁴⁶ divezet : heb mez.

⁴⁷ laonennou : ?

diwiska ar horvou maro.

Gwennig a gredas, heb mar ebed, beza o paouez ober eun huñvre spontuz. Frota reas he daoulagad, hag e sellas adarre en-dro dezi ; neuze e tiskennas diwar an tevenn, o chom a-za gwechig an amzer evid selled adarre. A-veh war ar plên, e haloupas da vond beteg ar mor ; eno eh anavezaz korv he mamm, goullet oll.

Ar baotred vihan a zache war he bleo evid he zenna war ar seh. Gwennig a oe merh en deiz-se, hag an daelou a ziredas euz he daoulagad. D'an ampoent, Gwennig n'oa mui heñvel ouz eur spered euz ar bed all, rag gouela 'ree evel tud ar bed-mañ ; an dud ouez dispontet a dostaas outi, mez ganto, lod diskrogned o dent ha kounnar en o halon, lod all o c'hoarzin, droug enno oll outo o-unan, abalamour, emezo, 'oant bet trehet en derhent gand eur baotrezig c'hwezeg vloaz, mezo ma 'z oant, kement a win o-doa evet. Kredi a reent n'oa tremenet netra direiz nemed en o spered trevaliet. Tevel a rejont koulskoude dirag glahar ar bugel, ha sklêrijenn an deiz-se a welas, tra souezuz ! parezed ar gwazed-se en-dro da Wennig, oh he frealzi gand eun deneredigez a gaver aliez zoken e-touez an dud ouez. Ober a reent dezi pokad d'he mamm evid ar wech diweza war an douar-mañ, evid kas goude-ze a-zirag he daoulagad ar horv a behini ar gwel a ree kement a boan dezi.

Eun den kreñv evel eur gourener a zammas neuze ar horv war e skoaz hag a bignas war an tevenn, an oll wazed oh e heul. Gwennig a leze anezo da ober dioh o hoant, hag a zegemere zoken o homzou frealzuz. Eun hanter eur goude ar wazed a reas eun hopadenn euz ar hoad-pin e leh m'oant en em dennet, ha kerkent ar gwragez, ha Gwennig ganto, a yeas d'o haoud. Edont en-dro d'eun tachad douar nevez distroet. Eno edont o paouez douara mamm gêz Gwennig. Houmañ a gouezas d'an daoulin en eur ouela. Goulenn a reas goude-ze daou skourr gwez, gand pere e reas eur groaz hag a zankas war ar bez. Ha Gwennig en em roas da bedi.

Al laeron ne ententent netra e kement-se. A-nebeudou 'ejont kuit, evid peurzastum ar pez a zistaole koummou ar mor d'ho avarizded, ha prestig goude edont war an aod. O huñvez a yoa chomet er hoad gand ar bugel ; 'oant adarre eonnennerien-vor kriz ha digalon evel diaraog ; dizale n'oa mui nemed eur vozadig merhed e-kichenn ar bez.

Gwennig a bede atao.

War-dro mare kreisteiz e klevas, o tond euz an aod, eun huanadenn hag a reas dezi sevel en he sav. An nebeudig merhed chomet ganti a redas en eul lamm war horre ar grehenn, a beleh e weled mad kement a dremene war an aod.

Gwennig, souezet, a yeas d'o heul.

Edod oh inkanti kreiz an deiz, o lavared ar bed, d'an Doue Heol. Eun den koz, en e zav war ar roh, e ziouvreh astennet etrezeg steredenn an deiz, a lavare e rouantelez ; e-harz e dreid, ar re all a gane gand eur vouez nerzuz :

Eienenn vraz a sklêrijenn,
A zioulder hag a gorventenn,

Puñs ar vuhez, on doue, Heol,
Salud dit, a lavarom oll !

Neuze Gwennig a welas perag en-doa Jezuz he bleinet war an aod. Pa oe echu ar pedennou d'an heol e kendalhjont da ziwiska ar re veuzet. Euz an uhelder el leh ma edo, Gwennig a gredas anaoud anezo.

Goulenn a eure digand ar merhed petra vije greet euz ar horvou maro ; war o respont e vijent stlapet en eun aod tostig ahano, euz a be leh ar mor o hasje d'ar pellder, Gwennig a houlennas ma vijent douaret ; ar pez a oe aotreet dezi adarre dre druez. Tost d'an toull greet a-ziaraog evid mamm Gwennig, 'weljod sevel eun toull all ledannoh ha donnoh Eno e oe diskennet korvou an oll dud veuzet, hag ar plah santel a lakeas ivez eur groaz war ar bez nevez. An dra-mañ a houlenne eur ger sklêridigez evid an dud dizesk-se. Eur vaouez her goulennas.

- « Evel-se 'vez greet en or bro-ni, a lavaras Gwennig, abalamour Jezuz a zo maro war ar groaz. »

C'hoant o-doe da houzaod petra 'oa ar Jezuz-se.

- « Mab Doue eo, emezi, a deuas war an douar evid savetei an dud ; hogen, her staget o-deus ouz ar groaz. »

Al laeron-vor a zellas an eil ouz egile ; eur mennoz a dreuzas spered unan anezo hag a lavaras :

- « Penaoz eh-eus-te gallet en em vired dioh ar maro, pa 'z eo beuzet ar re all oll a yoa ganez ? »

- « Abalamour, emezi, ma karan anezañ ; ne zoñjen nemed ennañ ; setu perag pa 'z eo eet ar vag da strad ar mor, eñ e-unan eo en-deus kroget em dorn evid va degas beteg amañ ; galloud en-deus da ober kement a blij dezañ, peogwir eo Mab Doue ».

An hini en-doa greet ar goulenn, hag a yoa er reñk kenta azezet war ar brug, a zavas goustadig e-pad ma komze Gwennig, ha pa he-doa ehanet da gomz ez eas kuit d'ar haloup, o teuler youhadennou spontuz, e-giz pa vije bet e dreid en tan. An oll, sebezet, a zelle outañ. Her gweled a rejont oh ober ardou evel eun den diskiant, o lammed war ribl an tevenn beteg ma 'z eas diwar wel er pellder.

An heol en dremmwel a veuze er mor. Den ne grede komz ; oll ez oant strafuillet, aon a grogas enno.

Gwennig a bede dirag ar beziou.

Seblantoud a ree gwennaad dre ma teue ar pardaez hag an noz d'en em astenn war ar mor hag ar reier ; ha pa zavas evid mond d'he lochenn, sked he sae a zeuas da veza sklêrijenn. Ruzder diweza an heol a varve. D'an ampoent, Gwennig a daolas he zreid en he zi, an hini a oe sklêrijennet evel pa vije bet al loar ennañ. Pa oe goloet an douar gand teñvalijen an noz, ar sklêrder-ze a zeuas en eun taol da veza evel tan an heol. An eil goude egile, ar wazed chomet e-kichenn ar beziou a guita sioulig evid mond da guzad e donder ar hoad. En deiz-se n'o-doa ket evet, ha dre-ze oant sur e welent mad ar pez a dremene dirazo. Ouspenn-ze ar bugel en-devoa lavaret dezo traou souezuz braz ; unan anezo en-doa kollet e skiant vad oh e zelaou. An amzer a yoa pounner, hag evel

c'hwez doareou fall gantañ. Eur pennadig goude ne jome mui den war-dro ar beziou, na war an aod.

En deiz war-lerh, Gwennig a oe Santez.

Dond a reas abredig er mêz ; hag o veza ne wele den na war an tevenn na war an aod, e teuas da zaoulina e-kichenn he zud ker. Chom a reas pell da bedi. A-barz ar fin e klevas trouz a-dreg he hein.

Kardeg 'oa, hennez hag a oa tehet en derhent evid mond n'ouied dare da beleh goude beza klevet ar bugel o komz. Bremañ oa dizroet, ha degouezet en he hichenn, e stouas d'an daoulin hag e stardas e vuzellou war dreid gwenn ar werhez. Goude beza he halvet dre he hano n'en-doa koulskoude klevet biskoaz, Gwennig a lavaras kement a dremene en he spered. Aliez, e-pad ma komze, an eonenner-mor a skrije. Gwennig a lavaras c'hoaz :

- « Petra, Kardeg, eh-eus gwelet e-pad an noz, ha petra a welez c'hoaz er mintin-mañ ? »

An den a zavas e benn hag a ziskouezas e zaoulagad leun a zaelou ; seblantoud a ree goulenn truez ha trugarez.

- « Na ro respont ebed din ; entent a ran da zaelou ; gweled a ran e kredez kared ahanon ; hogen, n'eo ket me a garez, an Hini a garg ahanout euz e hrasou eo, Jezuz, Hennez hag a zo din evel eur breur d'e hoar. C'hoant en-deus da gaoud ahanout evid e vab ; Hennez eo an hini a hell peb tra, an hini a ra kement a hoarvez, hag en-deus da weled kerkoulz war an dud ha war an heol ; Hennez eo a garez. »

Hiniennou euz ar gwraze a yoa bet en-dro dezi en derhent a deue adarre en eur grena, aon dezo. Gwennig o galvas. Komz a reas dezo euz eun Doue dispar, kalz galloudusoh eged an heol, ha kuñvelloh war eun dro, pa 'z eo gwir sklêrijenn an deiz n'eo ken nemed ar skeud anezañ, ha mar deu dreist peb tra da sklêrijenna ar halonou gand eur sklêrder kalz c'hwekoh eged hini an deiz skedusa, gand eur freskadurez dudiusoh eged ar hristal o kana eienennou.

Kardeg, bepred harp oh an douar, a boke d'he zreid.

Plahed ha gwazed all a yoa deuet ivez beteg enni ; oll eh azezent war-dro ar beziou, heb an disterra trouz na grozmol. Oll e selaouent, o halon mantret ; lod, spontuz da weled, a zaille⁴⁸ en o daouarn skanteg ; lod all a zalhe o daoulagad da bara war ar bugel, kazi laouen, e-giz pa en-divije pep hini euz he homzou lakaet e kalonou an dud ouez-se eur veradenn euz ar vammen a eürusted a behini e komze.

Bez' e tlie beza kreisteiz. Dizale e klevjod adarre an heveleb inkanterez, evel en derhent. Oll e rejont eul lamm evid sevel. Gwennig, ar bugel dister, he-devoe neuze eur jestr ken nerzuz, hag eun taol lagad da ziskara evel ar gurun. Den na gredas flach.

- « Petra, emezi, ha red eo eta e teufeh da azeuli ar voul dan-ze greet euz a netra gand an Aotrou, ar voul-ze ha n'eo goude oll nemed eur hreunenn drêz kollet er pezh n'en-deus ment ebed, er mare ma komzan evid deski deoh anaoud an Doue oll-hallouduz, heb ment, peurbaduz, Mestr heb hini all ebed euz an

---

⁴⁸ a zaille : ?

douarou hag euz ar stered ?

Laeron-vor a dostae heb ehan, beteg ma oe degouezet an hini diweza ; ar re mui spontig a zegouezas da ziweza. Gwennig a gomzas outo beteg an noz. Lavared a ree :

- « Doue o kroui an douar hag an den ; an den o tizenti ouz Doue ; Doue o kemered truez ouz e grouadur hag o tegas dezañ ar Hrist e Vab her zavetei ; en diwez oh en em rei d'an dud a dlee dond devetañ. »

Kardeg, azezet bremañ e-harz treid ar zantez, al levenez o para war e dal, Kardeg a gave mad he oll gomzou.

A-nebeudou e teuas hardiziegez d'al laeron-vor, hag e rejont goulennou outi. Deuet 'oa ivez tost dezi an den koz hag en-doa daoulagad tan, eun dremm galed, bleo gwenn hir, a gane kanaouenn an heol, hag a zeblante beza e veleg. Ar pezh a lavare ar zantez a sklase muioh-mui e zremm, hag a ree dezañ kaoud eun doare krisoh c'hoaz. Dre e houlennoù dichek ha founnuz e c'hoantae kas da netra lavarou Gwennig ; houmañ a responte bepred ken eün ha gand kement a êzament ma ree plijadur d'ar gompagnunez.

An noz 'oa deuet adarre war ar hoad, ha Gwennig a hoanteas gounid he zammig toull-ti, a lugerne d'an ampoent war an tevenn.

An hini koz he harpas.

- « Lavar deom c'hoaz, O ! merh ar mor, lavar deom ha ne zifenn ket Doue laerez war vor evel ma reom ? Hag-eñ e heller beza e vab pa lazer e vreudeur ? Rag aze ema or micher, or buhez, hag evel-se e tle beza evidom. »

Gwennig a oa skeduz ha brasoh da weled neuze, en deñvalijenn deuet en eun taol-kont. D'an ampoent an diou groazig a yoa war ar beziou a oe evel flammou tan ; ar mor a grozas evel n'oa ket kustum da ober, er hoad sapr ar gwez a strakas hag a hwitellas evel pa vije eur gorventenn o c'hweza warno, ha koulskoude n'oa ket eur mouch avel. Mond a rejont oll kuit, nemed Kardeg, a yoa kouezet adarre da dreid ar zantez ; an hini koz ivez a yoa chomet. Mouez Doue a grozas dre ar bugel :

- « Den koz, hag evel-se eo e prezegez al lazerez pa brezegan ar garantez hag ar guñvez ? Ra vezi milliget, sarpant ! Ha c'hwi, ar re hoh-eus va hlevet o prezeg karantez eun Doue evid e vugale, dizale e welot kalir e vuanegez oh en em stleja war e enebourien, evel eur ster a dan hag a walho ar vro-mañ diou pehejou an dud. Ho pugale vihan a vezo benniget. »

Ha neuze, gand eun deneridigez velkoniuz e lavaras kenavo :

- « Mond a ran kuit abalamour eun avel a vuanegez a hwezo prestig en ho kalonou difeiz ; gweled a ran eun arne hag a ya da drei enebdon. N'ankounac'hait ket koulskoude ez on bet amañ. Kardeg hen degaso deoh da zoñj.... Savit, va breur, setu amañ levr ar guñvez (an dousder) ; hel lezel a ran ganez, kee d'e lenn d'ar goueleh ; na zistro nemed pa e-pezo e gomprenet mad, evid e zeski d'az preudeur. »

Heñvel ouz Loth o tehed euz a gêr Sodom, douget gand eun nerz a deue dezañ euz an neñv, Kardeg a yeas buanna ma helle a-dreuz ar hoad, hep kredi selled war e lerh, gantañ teñzor-furnez Doue : an Aviel.

Pa oa eet a-ziwar wel, Gwennig ivez a yeas en he zi. Diou groazig ar beziou

hag a zeblante beza greet gand flammou tan a vougas hag a gouezas e ludu.

An oll a yoa sioul. Ar beleg koz en-doa pleget e benn dindan malloz ar zantez. E zevel a reas en eun taol trumm. E zaoulagad a luhe evel diou steredenn en oabl. Lakaet e oe an tan er goulou rousin, hag ar paotr koz a gomzas ; c'hweza reas tan ar veñjañs er re oll a zante o tiwan en o halon an arne a behini he-doa komzet ar zantez. Lavared a ree ouspenn penaoz an heol, mestr oll-halloudeg, ha doue heb ken all er bed-oll, a laboure ar hlezeier evid kastiza a re a droje kein dezañ.

Mond a rejont oll neuze en hent, lod gand youhadennou a gounnar, oh heja o rousin, lod all etre daou, ne ouient ket ker e pe du trei, etre diou walenn a-ispill a-zioh o fenn ; hogen ar re-mañ o vond da heul n'o-doa fiziañs nemed e madelez Doue Gwennig.

Dre ma tostaent, ti Gwennig a golle e sked, ha n'oa mui dizale nemed eur bernig mein du evel a-ziagent. Kennerzet gand-se, al laeron-vor a dostaas oh an ti, evid merzeria ar verhig santel. Hogen, dre ma tostaent, an dud a deue da veza rouez, rag kalz anezo a jome a-zav o soñjal e malloz ar bugel ; ar zoñj anezi a vire outo da vond larkoh. Degouezet e-kichenn an ti dister, ne jome ken nemed an hini koz. A-veh m'en-doe lammet an treuzou, ma oe gwelet eul luhedenn o treuzi an oabl en eur ober eun trouz spontuz : ar gurun a yoa kouezet war an ti. Eur barr avel deuet war-lerh a skubas al ludu beteg ar mor, hep na chomas an disterra arouez anezo ; ar rousin a vougas ; hag al laeron, kouezet d'an douar, e-kreiz an deñvalijenn, a grede dezo beza eet da netra. D'an heveleb mare, Gwennig a oe gwelet war an tevenn, he gwiskamant sklêrijenn en-dro dezi. Lakaad a reas he zreid war ar mor, hag he tizroas d'he bro....

-

~